

Ha a klíma bekever
Mielőtt körbeér
Boszorkányos üzlet
Kenyér retúrjeggyl

A rózsaszín unikornis
Az elvarázsolt körforgalom
Mindannyiunk üvegháza
Forgatag falovak nyergében
Nézzük együtt...
Hans Holbein képeit!

KÖRFORGÁS

<i>Taizs Gergő</i> > MIELŐTT KÖRBEÉR	1	<i>Inczédy Tamás</i> > EGY KÖRZŐ FANTASZTIKUS ÉLETE	32
<i>Nacsinák Gergely András</i> > RINGLISPÍL	2	<i>Kovács Zoltán Tibor</i> > BOSZORKÁNYOS ÜZLET	34
<i>Horgas Judit</i> > A KALÓZ	4	<i>Szigeti Zoltán</i> > HA A KLÍMA BEKEVER	36
<i>Victor András</i> > A KÖR-ÚT ÉS A KÉTIRÁNYÚ UTCA	7	<i>Parapatics Andrea</i> > KENYÉR RETÚRJEGGYEL	38
<i>Janeckó Kata</i> > A RÓZSASZÍN UNIKORNIS	10	<i>Reszler Gábor</i> > FORGATAG FALOVAK NYERGÉBEN	40
<i>Kapitány Máté</i> > MEGINT VASÁRNAP	12	<i>Hőnyi E. Katalin</i> > NAGY BUMM ÉS NAGY RECCS	42
<i>Makó Ágnes</i> > AZ ELVARÁZSOLT KÖRFORGALOM	14	<i>Csongor Andrea</i> > FELHŐLÁTTA; A SARKON FORDULOK	44
<i>Vibók Ildikó</i> > MINDANNYIUNK ÜVEGHÁZA	16	<i>Haász János</i> > GYAKRAN MEGUGRIK A TÚ	45
<i>Szabó Attila</i> > CSÖN-CSÖN GYŰRŰ	18	<i>Bene Zoltán</i> > SZISZIFUSZIK	46
<i>Guti Csaba</i> > ERDŐ SARJAD	20	<i>Vörös István</i> > PÉNZFORGÁS	48
<i>Győri-Simon Dóra</i> > JEROMOS	22	<i>Búth Emília</i> > PAPIRFORGÓ	borító3
Nézzük együtt... HANS HOLBEIN KÉPEIT!	24	<i>Fecske Csaba</i> > A MADARAK FÖNN, ÉN LENN	borító3
<i>Hollós Máté</i> > A ZENETÖRTÉNET KÖRFORGÁSA	26	KÖRBE-KÖRBE KARIKÁBA	borító4
<i>Z. Karvalics László</i> > A KÖNYVKERÉK ÉS TÁRSAI	28	illusztrációk > <i>Török Eszter, Láng Anna, Pap Kata,</i>	
<i>Tary Orsolya</i> > SZÓVIHAR	31	<i>Macsinka Zsolt, Benedek Virág</i>	

Szerkesztők > *Horgas Judit, Levendél Júlia*

Grafikai tervezés > *René Margit, Pákozdi Ferenc*

Főmunkatárs > *Szirmai Panni*

Olvasószerkesztő > *Bognár Anikó*

Kiadja > *a Liget Műhely Alapítvány*

Szerkesztőség címe > *1122 Budapest, Kissvábhegyi út 4-6.*

E-mail > info@szitakoto.com

Honlap > szitakoto.com

Támogató > *Emberi Erőforrás Támogatáskezelő, Bethlen Gábor*

Alapkezelő Zrt.

Nyomdai kivitelezés > *Keskeny és Társai 2001 Kft.* | ISSN 1789-4972

Terjeszti > *a Lapker Zrt*

Előfizethető > *közvetlenül a kiadónál, a hírlapkézbesítő postahivataloknál*

és a HELIR-nél (1089 Budapest, Orczy tér 1.)

Előfizetési díj egy évre > *5000 Ft* | *Megjelenik negyedévente*

Előfizetés > konyv.ligetmuhely.com

Mesék és versek hangos formában > soundcloud.com/liget

Mielőtt körbeér

Hány perc marad versírásra,
mielőtt körbeér, mielőtt körbeér
mutatók tiktakolása,
mielőtt csörrenés, mielőtt körbeér
a Hold hű fogyatkozása,
mielőtt döntenél, mielőtt körbeér,
hétfőből hasad vasárnap,
mielőtt körbeér, mielőtt körbeér,
jégből víz és vízből pára,
mielőtt ködbe vész, mielőtt körbeér,
felhőből ömlik a tájra,
mielőtt földet ér, mielőtt körbeér
hegytetőn a panoráma,
mielőtt költemény, mielőtt körbeér
az évszakok vonulása,
mielőtt körbeér, mielőtt összeér
a tengerrel a föld, az ég?

TAIJS GERGŐ

Ringlispíl

Utólag mindenki azt mondta, hogy ekkora körhintát még sosem láttak.

Nemcsak mi, akik akkor még kicsik voltunk, hanem a felnőttek is. Galiba, a barátom, aki köztünk, kicsik közt a legnagyobb volt, egyenesen azt mondta, hogy ilyen körhintát építeni lehetetlen. Biztosan csak azért mondta, mert amikor összeszerelték, nem leskelődhetett, minduntalan elhessegették. De hiába lehetetlen, a körhinta mégiscsak ott állt a falu szélén.

Persze nem akkor láttunk ilyesmit először. Jelesebb ünnepek küszöbén mindig megjelentek a falu szélén a pecsenyesütők, vattacukorárosok, körhintások, céllövöldések, ha szerencsénk volt, dodzses is jött: a bódék egy éjszaka alatt kinőttek a földből, aztán egy napon át villogva és csilingelve működtek, hogy másnap reggelre hűlt helyük maradjon – csak a letaposott fű és a bogáncsokon pirosuló vattacukorpamacskok emlékeztettek az előző napi csinnadrattára.

Ezúttal

azonban máshogy volt.

Nem közelgett ünnep, nem bukkant fel trupp a határban: egy szál rozzant teherautó pöfögött fölfelé az országúton, nagyot szusszanva megállt, és egy inas öregember elkezdte a ponyva alól kipakolni a körhinta alkatrészeit. Csak a pakolás egy teljes délutánon át tartott. Ha valaki arra járt, az öreg biccentett, és közölte, hogy szombaton lehet majd ringlispílelni. Így mondta, *ringlispílelni*, eleinte nem is értettük. Meg azt se, hogy szombatig még négy nap volt hátra. Addig mit csinál?

Hát szöszmötölt. Pizsmogott az alkatrészekkel, csavarozott, szitkozódott is időnként, és építette a körhintát. Az meg csak nőtt és nőtt, és nem akarta abbahagyni. Galibát meg engem mindig érdekeltek az efféle szerkezetek, de az öreg egy morrantással elzavart, ha arra tébláboltunk.

– Táguljatok innét, ez komoly dolog!

Pontosan kell beállítani, különben kész a kalamajka!

Én legyintettem, de Galiba addig ólálkodott az öreg körül, amíg az figyelmeztetően meg nem lóbált egy jókora csavarkulcsot.

Így virradt fel szombat reggel, és az óriáskörhinta csakugyan készen állt: az öreg egy sámlira telepedett, mindenféle gombok és fogantyúk mellé, és megkezdte a jegyárusítást. Az első érdeklődők felszálltak, és a körhinta csikorogva elindult. A vénséges szerkezet néha szikrákat hányt, de forgott; méghozzá olyan gyorsan, hogy a rajta ülők alakja egészen elmosódott. De akkor volt ám csak nagy álmélkodás, amikor az első kör véget ért! Mert akik leszálltak, kótyagosan a forgástól, csak annyit tudtak kinyögni, hogy ezt feltétlenül ki kell próbálni. Galibánál nem volt zsebpénz, de nálam volt, úgyhogy azonnal vettem is egy jegyet az öregtől.

Utólag nehéz megmondani, mi is történt pontosan. Amikor a ringlispíl megindult és a láncok kifeszültek, egyszer csak fázni kezdtem, aztán melegem lett, aztán vacogtam megint, csuromvizes lettem, majd száraz – és csak a második körnél jöttem rá, hogy miről van szó. Ahogy a körhinta haladt, mellettem a fák kivirágoztak, zöld lombot hajtottak, elhullajtották leveleiket, aztán hó fődte be az ágakat; nap sütött, eső esett, dér szitált, hol virágillat, hol szénaszag, hol füst gomolygott körülöttem. És a hinta csak forgott és forgott – és minden kör egy kerek esztendő volt. Amikor kimelegedve és átfagyva, kipirultan

leszálltunk, mindenki mosolygott, még a felnőttek is, és kacsintottunk egymásra, mint akiknek közös titkuk van.

De Galibában forrt a düh. Ahogy ott ácsorogtam, és néztem a csodálatos ringlispílt, egyszerre csak arra lettem figyelmes, hogy odasettenkedik az öreg háta mögé, míg az a jegyekkel bajmóldik, és suttyomban elcsavargatja a gombokat, elállítja a karokat, aztán vigyorogva elillan. Kiáltottam volna, hogy ne tegye, de torkomra forrt a szó – nem akartam elárulni a barátomat. Az öreg semmit sem vett észre.

A hinta szétszerelése furá módon csak egy éjszakát vett igénybe. Másnapra az öregnek hűlt helye volt – pedig már hajnalok hajnalán fölkeltem, azzal az eltökélt szándékkal, hogy szólok neki a csínytevésről. De csak a letaposott fű kornyadozott a ringlispíl helyén.

Ezért manapság, amikor az emberek egyre-másra panaszkodnak, hogy az évszakok megbolondultak, hogy a tavaszból tél lett, a tél meg ősz játszik velünk, és senki sem érti, mi történik, én tudom, hogy Galiba gyerekes bosszúja miatt van az egész. Mégsem ártott volna szólni valakinek. Csakhogy az öregember a hatalmas körhintájával soha többet nem bukkant fel a faluszélen, és én sem láttam őt sokféle útjaimon soha többé, hiába kerestem, hiába kérdezősködtem utána. Ha valaki látja, szóljon neki Galiba csínytevéséről, hátha bölcs pizsmogással helyrehozható még ez az egész.

NACSINÁK GERGELY ANDRÁS

A kalóz

Amióta a világ világ, ilyen butaságot még senki nem hallott az Ügyeletes Bölcsstől. Még hogy kincsek? Arany, ezüst meg gyémánt? Igazgyöngyök?

Murénia lakói tátott szájjal bámultak az Ügyeletes Bölcs helyén terpeszkedő kalózra, aki még csettintett is, hogy minél gyorsabb munkára biztassa őket.

– Gyerünk, gyerünk! Ide minden kincsetekkel, de gyorsan!

A murénok azonban csak a vállukat vonogatták. Néhány különösen szép, gyöngyházfényű kagylón és édes kókuszdión kívül nem volt kincsük. Az Ügyeletes Bölcs helyét elfoglalóra azonban ősi szokásuk szerint figyelniük kellett. Városuk főterét úgy alakították ki, hogy mindannyian körbe tudják ülni a tüzet. A kör egyik pontjára színes kavicsokkal díszített, háncsból font kisszéket helyeztek.

Ez volt az Ügyeletes Bölcs helye, és aki oda ült, annak meghallgatták minden kérését vagy tanácsát. A murénok közül persze senki nem ült túl sokáig a kisszéken: elég kényelmetlen volt (sokkal jobban esett a puha, homokos földre ülni), meg aztán az Ügyeletes Bölcs feladatát mindig az látta el, akinek volt valami jó gondolata – és tudjuk, igazán jó gondolatok mindenkinek csak ritkán jutnak eszébe.

Amikor például Gurámi, a halász az Ügyeletes Bölcs helyére ülve azt javasolta, hogy nemzeti eledelüket, a kókuszfagylaltot cseréljék le az általa feltalált tintahalas fagylaltra, mindenki udvariasan megkóstolta a fekete masszát, barátságosan megveregette Gurámi vállát, majd a legközelebbi pálmafa mögé lépve halkán kiköpte a szűrős ízű trutyit. Még azért sem haragudtak, hogy három napig minden murén fekete szájjal járt-kelt, és Gurámi is belátta, hogy jobban teszik, ha maradnak a kókuszfagyinál.

És amikor Vöröshajú Henrietta a székre kuporodva azt kérte, hogy az esti tűznél ne csak a felnőttek mondhassák el történeteiket, hanem a gyerekeket is hallgassák meg, a murénok beleegyezően bólogattak. Mivel Henrietta alig múlt tizenkét éves, aznap este mindenki felé fordult, hogy meghallgassák a meséjét, de ő a kishúgát tolta előre. Vöröshajú

Honória még csak ötéves volt, mégis bátran adta elő történetét, ami így szólt:

– Láttam egy csigát. Kék volt.

A murénok elégedetten hümmögtek, mert már ennyiből is érezhető volt, hogy Honória hamarosan ékes szavú, lánglelkű mesemondóvá válik.

Amikor meg Dánió, a kertész azt tanácsolta, hogy széles hánctálakba fogják fel az esővizet és azzal locsolják a növényeiket, a murénok megéljeneztek, és nyomban nekifogtak a tálkészítésnek. Azóta még több virág illatozott a tornácokra akasztott függőkosarakban, amiket az ötletadó Ügyeletes Bölcs tiszteletére dániókerteknek neveztek el.

De olyan még soha nem fordult elő, hogy az Ügyeletes Bölcs helyére ülő parancsokat adott volna a murénoknak.

A kalóz előző nap érkezett Muréniába, egy hordóba kapaszkodva. Hajója hatalmas viharba keveredett és süllyedni kezdett, a menekülő kalózokat szétszórta a szél, és a hatalmas hullámok elsodorták őket egymástól. A murénok megetették, megittatták a hajótöröttet, kényelmes ruhába bújtatták és fertőtlenítették a horzsolásait. Aztán meghívták az esti tűzhöz, és elmagyarázták neki, mi az Ügyeletes Bölcs feladata.

– Szóval, ha valaki arra a kisszékre ül, akkor ő lesz a királyotok? – faggatózott a kalóz.

A murénok nem tudták, mit jelent a *király* szó.

– A vezetőők. Aki megmondja, mit kell tennetek – magyarázta türelmetlenül a kalóz.

A murénok hümmögtek és bólogtak, hogy igen, valami olyasmi.

Ekkor történt, amire senki nem számított: a kalóz felpattant, a kisszékre kuporodott és parancsolgatni kezdett:

– Ide minden kincsetekkel! Hordjátok lábaimhoz az aranyat, az ezüstöt! Gurítsátok az igazgyöngyöket, halmozzátok a gyémántot, és ne feledkezzetek meg az elefántcsontról meg az ébenfáról sem!

A murénok tanácstalanul néztek egymásra. Dánió, a kertész nagy szalmakalapot hozott.

– Talán megártott a sok nap, nekem is megfájdul olykor a fejem, ha nem vigyázok.

A kalóz azonban mérgesen félrelökte a kalapot.

Alóza, a cukrász hűtött kókusztejjel kínálta.

– Talán összeragadt a nyelved a szomjúságtól, és rosszul értjük, amit mondasz.

A kalóz mohón felhörpintette a kókusztejet, de továbbra is rosszindulatúan morgott:

– Ne lazáljatok! Hol vannak az aranyláncok, zafír fülönfüggők, rubintos koronák?

Vöröshajú Henrietta ekkor megelégette a hálátlan vendég viselkedését. Egy hosszú fűszállal megcsiklandozta a kalóz meztelen talpát, aki ijedten ugrott fel a kisszékről, mert azt hitte, kígyók támadtak rá. Henrietta gyorsan leült az Ügyeletes Bölcs helyére és összevont szemöldökkel méregette az ugránczó kalózt.

A murénok udvariasan, ám határozottan kis csónakba ültették a kéretlen látogatót. Ellátták étellel, itallal, majd nagyot löktek a csónakon, hogy az áramlat messzire sodorja. Még integettek is.

HORGAS JUDIT

TÖRÖK ESZTER rajzai

A kör-út és a kétirányú utca

A természetben sokféle körforgás van, például az évszakok körkörös ismétlődése vagy a nappal és éjszaka váltakozása. Ilyen folyamat, hogy az erdőben a vadcserezsnye pirosodó termését csipegetni kezdi egy madár, a mag lepottyan, abból kis palánta lesz, majd nagy fa, azon virágok nyílnak, a méhek elvégzik a beporzást, érik a termése és jön egy madár...

Körforgásban vesz részt a szén-dioxid is, amikor az élővilág begyűjti az energiát, elraktározza és felhasználja. A növények felveszik a talajból a vizet és a levegőből a szén-dioxidot, és a napfény energiájának felhasználásával ezekből cukrot készítenek. Ezt a folyamatot nevezzük **fotoszintézis**nek. Aztán a cukorból a növényi sejtek millióféle szerves anyagot állítanak elő – köztük fehérjét, keményítőt, zsiradékot –, amelyek a testük fölépítéséhez szükségesek. A növényt elfogyasztó állatok – és rajtuk keresztül a ragadozók is – ugyanerre már a készen kapott növényi anyagokat használják.

Az élőlények testét alkotó szerves anyagok végső soron mind a fotoszintézisben keletkező cukorból származnak, tehát tartalmazzák az „eredeti” szén-dioxid molekula szén-atomját.

A cukor nemcsak építőanyagként fontos, hanem azért is, mert az élőlények a működésükhöz szükséges energiát is abból nyerik. Visszaalakítják szén-dioxiddá, s ebben a folyamatban a cukorba zárt napenergia felszabadul, és a növényi vagy állati szervezet fel tudja használni. A szén-dioxid tehát –

hosszú átalakulás-sorozat végén – ismét szén-dioxid lesz, s kezdődhet a kör elölről.

Bár a természet folyamataira valóban jellemző, hogy ami az egyik folyamatban hulladék, az a másokban nyersanyag, ne gondoljuk, hogy a természetben minden körforgás. Az **energia** például a világűrön keresztül beérkezik, itt millióféle változáshoz adja a hajtóerőt, s végül kimegy a világűrbe. Ez pedig nem körfolyamat. Az energia nem körpályán közlekedik, hanem kétirányú utcán: bejön, működik, majd kimegy.

Az első szakaszban napsugárzás érkezik a Földre. A második szakaszban ezt az energiát a növények cukorba építik. A cukor egyfajta napenergia-akku; s ezzel az akkuval működik minden élőlény: növény, állat, ember. (Bár van pár kivétel.)

A harmadik szakasz a működés: például elhasznált sejtek lebontása és helyettük újak építése, szövetek növesztése és szervek fejlesztése, szín- és illatanyagok termelése, testrészek mozgatása, az idegrendszer működése... és így tovább. Közös minden ilyen működésben, hogy energiafogyasztó folyamat. A természet egyik alaptörvénye, hogy minden energiafelhasználás veszteséggel jár, mert a felhasznált energia egy része hőenergiává alakul. Ez érvényes a villanymotorokra és a villanykörtékre is, amelyek működésük közben fölmelegszenek. Érvényes az izmokra is, amelyeknek szintén emelkedik a hőmérséklete, amikor mozgunk. Még az agy is melegszik az idegsejtek intenzív munkájától. Mindebből az következik,

hogy minden élőlény hőt bocsát ki a környezetébe. S ez már a negyedik szakasz: a Föld levegőburka folyamatosan hőenergiát sugároz ki a világűrbe.

Anyagok esetében is előfordul, hogy a természet valamit **kivon** a körforgásból. Az ásványi szén (barna vagy fekete szén), amelyet a Föld mélyéből bányásznak, több millió évvel ezelőtt élt növények anyagainak maradéka. Az elpusztult fatörzseket befedte a folyók hordaléka vagy a homok, s a föld alatt, ahol nem volt levegő, szép lassan elbomlottak. A fa testét alkotó szénatom-tartalmú molekulák széttöredeztek, a bennük lévő különböző atomok lassan eltávoztak a levegőbe, de az egymáshoz kapcsolódó szénatomok ottmaradtak helyben. Így keletkeztek a széntelepek.

Ehhez hasonló folyamat volt, amikor az ősi óceánokban élt és elpusztult parányi növények és állatok maradványai az iszapban sok millió év alatt eltemetődtek, fokozatosan lebomlottak, s egyre inkább csak a szénatomok maradtak a mélyben – de ebben az esetben hidrogénatomokkal társulva. Így keletkezett lassan a **földgáz** és a **kőolaj**. A természet tehát kivonta az élőlények és környezetük közötti körforgásból a szén egy részét, és eldugta a földfelszín alá.

Az ember is kivon a felhasználás közben számos terméket és anyagot, amikor valamit a szeméttbe dob. Mert ami a szeméttlerakóba kerül, azt már senki nem fogja használni. Pedig talán még javítható lenne vagy használható valami más célra, mint amire

eredetileg szolgált; vagy legalább az anyaga még jó lenne egy újabb tárgy készítéséhez.

Amikor betelik a szemétkukát, az egészet befedik talajjal, s növényeket ültetnek a tetejére. Tíz-húsz év múlva talán már park lesz a helyén. Kicsi az esélye, hogy az ott sétálók gondolnak arra, milyen nagy érték van a lábuk alatt.

Nagy érték? Bizony az!

A **hulladék** nem feltétlenül szemét! A brazil Rio de Janeiro [ejtsd: rió de zsanejró] közel 20 milliós városában fegyveres bandák harcolnak a szemételepek birtoklásáért. A hulladékhegyekből ugyanis értékes tárgyakat és anyagokat gyűjtenek ki és azok eladásával óriási pénzhez jutnak. Nagy pazarlás tehát a szemétkukába dobni, ami – vagy aminek az anyaga – még valahogyan használható.

De térjünk vissza a természet folyamataira! A mélyben lévő szén és a felszín alatti üregekben, hézagokban, résekben lévő földgáz és kőolaj évmillióikig szinte változatlan volt. Mi azonban kibányászuk és energiaforrásként használjuk. A 18. század vége felé Angliában

a szenet használták az akkor kifejlesztett gőzgépek hajtására. Máshol is sokáig a szén volt a legfontosabb energiaforrás. Száz évvel később azonban a szenet fokozatosan felváltotta a földgáz és a kőolaj, és napjainkban már ezek a fontosabbak.

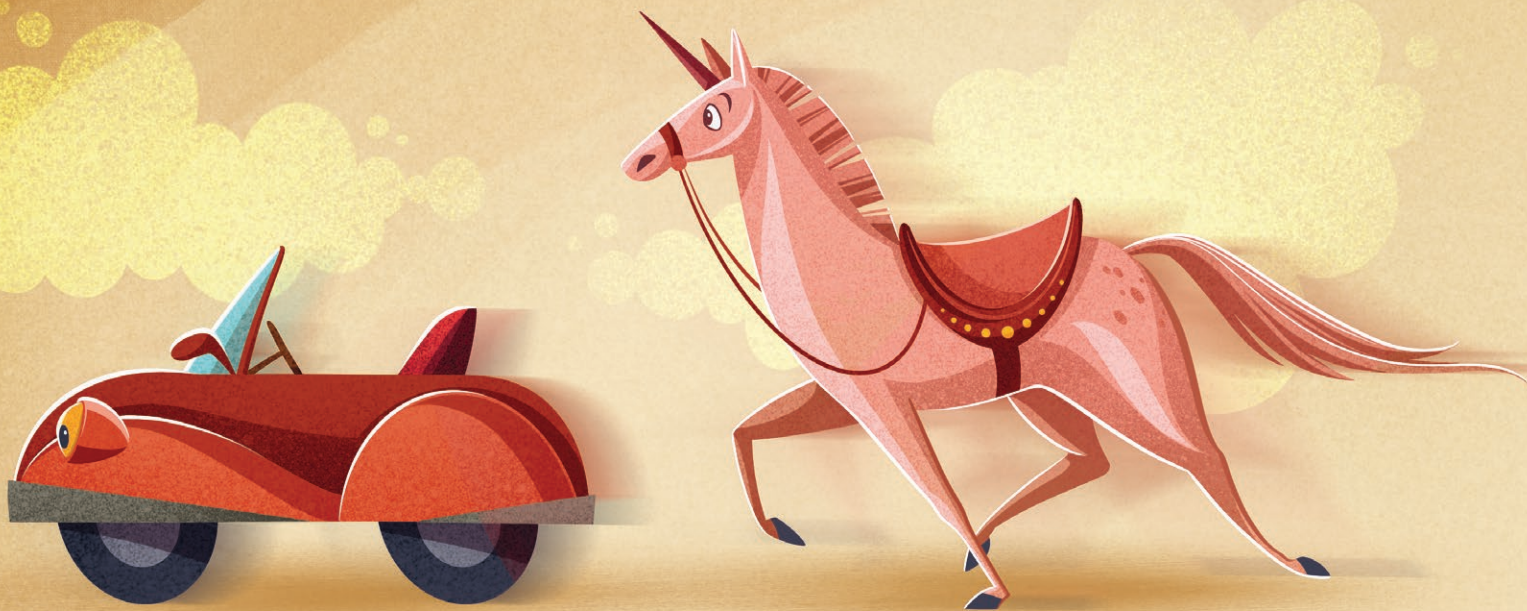
Minden felhasználási módban közös, hogy elégetjük az energiaforrás anyagát. Akárhogy égetjük el, a benne lévő szénatomokból végül mindenképpen szén-dioxid lesz, tehát visszakerül a széntartalmú anyagok körforgásába, amit a természet onnan kivont. Ez durva beavatkozás a természeti folyamatokba, ráadásul óriási mennyiségekről van szó. Ez az egyik vagy talán a fő oka a **globális melegedésnek** (és így a klímaváltozásnak), vagyis annak, hogy a Föld átlaghőmérséklete emelkedik.

Az egész Földet érintő globális melegedés nagyon összetett folyamat, ezért helyileg ellentmondásos hatásai is lehetnek. Például egyes országokban akár tartósan is hűvösebb lesz az éghajlat, mint évszázadokig volt. Gyakoribbá válnak a szélsőséges időjárási események, meglepő gyorsasággal fordul az időjárás hol melegebbre, hol hidegebbre. Az összesített hőmérséklet azonban emelkedik. Ma a Föld egésze 1,2 °C-kal melegebb, mint az ipari forradalom kezdetén volt. Ez a különbség nem tűnik fenyegetőnek, ugyanakkor százával vannak olyan növény- és állatfajok – köztük búza-, burgonya- és gyümölcsfajták –, amelyeknek a természetese, tenyésztése már ekkora melegedés hatására is bizonytalanná válhat a Kárpát-medencében.

Tartsuk tehát tiszteletben az élővilág rendjét, akár körfolyamat, akár nem! A tárgyak készítésében és használatában – vagyis a magunk életében – pedig törekedjünk a tárgyak kímélésére és anyagaik körforgásának erősítésére!

VICTOR ANDRÁS

A rózsaszín unikornis

Senki sem készült fel arra, hogy a vidámparkot egy nap csakugyan bezárják.

Uri, a világ csúfjára babarózsaszínre mázolt unikornis már egy ideje érezte, elege van szomszédjából, a gőzmozdonyból, aki – bár pattogzott ütközőjéről a festék – igen nagyra volt magával, öntelten pöfögött, és Uri köszönéseit sem viszonozta. Az unikornis hosszú éveken át kénytelen-kelletlen naphosszat őt bámulta, mert bármennyire szerette volna, a fejét nem tudta elfordítani se jobbra, se balra. Nehéz volt elképzelni, hogy egyszer még hiányzik neki a gőzmozdony. Pedig így lett.

Amikor a vidámpark végleg bezárt, és a munkások nekiálltak lecsavarozni

talapzatukról a figurákat, zavar, aggodalom, egyeseknél egyenesen kétségbeesés ütötte fel a fejét. Mindannyian megszokták a vattacukor-illatú, kiszámítható életet. Az útvonal és a látvány – elhanyagolható kis változásokkal – mindig ugyanaz volt. Először a hullámvasút felé mutató eligazító táblát látták, aztán az óriáskerék gondoláit, a céllövöldét, majd a kukoricaárus kis kocsija körül gyülekező galambokat, végül újra a hullámvasút tábláját, és így tovább, újra meg újra meg újra.

A körhinta szétszerelése után minden megváltozott, mégpedig örökre. Amint az első, bizonytalan lépéseket megtette, a műanyag hattyú, aki olyan kényes volt a tisztaságra,

idegességében nem nézett a lába elé és rágógumiba lépett. A piros kisautó, akinek annyit nyomták a gyerekek a dudáját, hogy valamikor gondolt egyet, és inkább félig megsüketült, zavartan vette észre, hogy a körhintán töltött évek alatt elfelejtett gurulni.

Uri igyekezett bizakodva tekinteni a jövőbe, és elhatározta, megpróbálja megtalálni a helyét ebben a körhintán túli világban. A leselejtezett vidámparki játék szétszerelésének zaja, a kalapálás, fűrészelés közepette lassú léptekkel indult meg, merev nyakát óvatosan forgatta, és szörnyülködött a látványon, ami elé tárult. Ki gondolta volna, hogy a pihepuha vattacukor-gomolyagból csúf, neonszínű ragacs válik, mire a gyerekek kísértálnak az útnak arról a kis szeletéről, amire eddig rálátott?

A gőzmozdony bezzeg magabiztosan pöfögött előre, míg – hiszen életében először került ki a körhinta óvó tetőszerkezete alól – rá nem piszkított egy kukoricán hízott galamb. A kisautó meg? Az állatkert felé vette az irányt. Félsüketségében, miután mégis előkotorta guruló tudományát, vidáman elhaladt a trombitáló elefántok mellett. Épp csak annyira ütötte meg a túlkölés a fülét, hogy félig visszaforduljon, és így nyílegyenesen behajtszon a tóba, ahol rögvest körbevették a kiskacsák, hogy a süllyedés után az égnek meredő motorháztetőről ugráljanak versenyt.

Uri a kisautó nyomában ügetett, és titokban abban reménykedett, az élet egyszer majd visszaáll a jól ismert kerékvágásba,

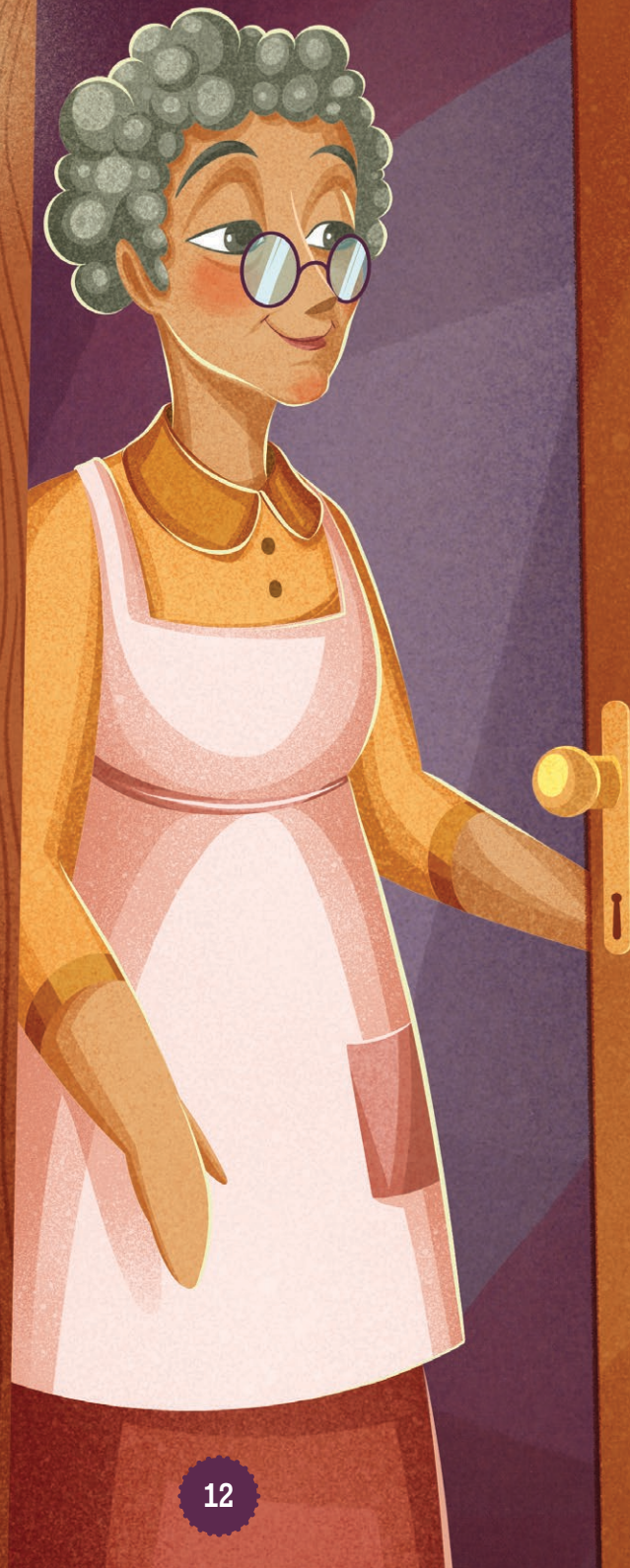
vagy ha abba nem is, legalább többé-kevésbé kiszámítható lesz újra. Először arra gondolt, hogy ha már ilyen lehetetlen rózsaszínre festették, akár beállhatna a flamingók közé az állatkertben. De a flamingók nem voltak túlságosan barátságosak. Leszólták a jövevényt, amiért nem tud egy lábon állni. Ez persze nem volt igazságos, mert nekik ehhez csak egy lábat kellett kivonniuk a forgalomból, a kis unikornisnak meg hármat. Uri a flamingók után az orrszarvúaknál próbálkozott – ott meg nyüzügének csúfolták. Ugyan, miféle nyamvadék szerzet az, aki meg sem közelíti a két tonnát? – mondogatták.

De csúfolódás ide, flamingók meg orrszarvúak oda, az unikornis legnagyobb baja mégiscsak az volt, hogy nem győzte kapkodni a fejét a sok újdonságtól. Búsan baktatott régi otthona szomszédságában, az állatkertben, bele-belerúgva a patája elé kerülő kavicsokba, amelyek – bosszantóan – éppoly ezerarcúak voltak, mint az új világ, ami körülvette.

Amikor azonban az állatkerti minilovardához ért, ahol tömzsi pónik hurcolták fáradhatatlanul a kislányokat és a kisfiúkat, Uriból megkönynyebbült sóhaj szakadt fel. Pár rövid mondatot váltott a lovarda működtetőjével, és rövidesen már ott feszült rózsaszín mellkasán a vezetősár hámjá, előtte pedig ott ragyogott az új jövő: vezetőszáron kocogni körbe-körbe a végtelenségig, míg csak gyerekek járnak az állatkertbe.

JANESKÓ KATA

Megint vasárnap

Luca ült a kocsiban, homlokát az ablak-
üvegnek nyomta, odakint suhant a város,
közben halkan duruzsolt a motor, mintha
verklin tekernék a tájat. Megint vasárnap.
Megint a nagyihoz megyek, gondolta
Luca, nem annyira dühösen, inkább csak
kedvetlenül. Ott mindig minden ugyanolyan,
ugyanaz. Ugyanaz a szag, amikor belépnek
a túlszűfolt, picinyke előszobába. Ugyanaz
a porszemcsés félhomály, amikor a hallba
masíroznak. Ugyanolyan ragacsos a linóleum,
amikor a konyhába vonulnak. Ugyanaz a régi,
kopott kártyapakli, ugyanaz a snapszlizás
mindig. A nagyfi ugyanolyan hangon mondja
pontban délben, hogy na, kész az ebéd, lehet
asztalhoz ülni. Mindig ugyanaz az ebéd is.
Rántott hús és krumplicipüré és utána kakaós
süti tejszínhabbal. A kakaós süti mindig
ugyanolyan meleg, a tejszínhab mindig
ugyanolyan hideg hozzá, a kettő közötti
hőmérsékletkülönbség mindig ugyanolyan
különösen bizsergeti a szájpaplást. Ebéd után
mindig ugyanazok a témák, amikor leülnek
a kanapéra beszélgetni a nagyival. Iskola,
osztályzatok, fiúk, sport, hegedű. A nagyfi
mindig ugyanúgy törölgeti a szemé sarkát
a textilzsebkendőjével, amikor szóba hozza

nagypapát, és mindig éppen ugyanazokat a
történeteket meséli el róla. A nagyinál mindig
vasárnap volt. És mindig tíz órára mentek
hozzá, mindig ugyanazon az útvonalon,
Luca mindig ugyanúgy nyomta homlokát
az ablaküveghez. Jaj, gondolta Luca,
miközben rettenetesen sajnálta magát, ez
elviselhetetlenül unalmas!

Luca mama az ablakhoz nyomja
homlokát. Bámulja az utcán sietőket, közben
hallgatja az óra kattogását. Mindjárt tíz.
Mindjárt itt vannak. Pár perc múlva csörög
is a kapucsengő, ő botjára támaszkodva a
kapunyitóhoz botorkál, kedvesen beleszól,
ahogy máskor is: gyertek csak! Kinyitja
a bejárati ajtót és a félfának dől. Tudja,
hogy hamarosan meghallja az unokája
lépteit a folyosón. És azok a léptek mindig
másmilyenek. Hol jókedvű, sietős kopogás,
hol bánatos csoszogás, van, hogy dacos
trappolás, máskor meg olyan vontatott,
ütemtelen, mintha legszívesebben máshol
járna. Az unokája világában minden olyan
gyorsan változik. Nem árt, ha legalább ez a
vasárnap olyan marad, amilyen mindig is volt.

KAPITÁNY MÁTÉ

Az elvarázsolt körforgalom

*Ötszáz méter után kanyarodjon jobbra!
Haladjon tovább egyenesen! A következő
lehetőségnél forduljon balra! Hajtson
be a körforgalomba, majd hajtson ki a
száznegyvenharmadik kijáraton!*

– Micsoda? Harmadik kijárat? Vagy mit
mondott? – Anya kezdett ideges lenni.

– Nyugi, csak menj egyenesen – válaszolta
Frici. – A kék tábla szerint nemsokára elérjük az
Elvarázsolt Körforgalmat.

– Az micsoda? Egyáltalán, merre járunk?

– Nem tudom, mindenhol csak
szántóföldeket látok – nézett ki az ablakon Apa.

Amikor a kis piros autó elérte a körforgalmat,
elsőre még nem láttak rajta semmi különöset.
A szokásos fakó aszfalt, a közepén kiszáradt
fű. De amikor behajtottak, csak mentek körbe-
körbe percekig.

Anya összehúzott szemmel nézte a táblákat.

– Melyik kijárat lehet a miénk? Elég furcsák,
itt van egy felirat, azt mondja, Píactér. A másik
meg, hogy Értekezlet-földe. Adóbevallás-erdő,
utána Mosoga-tó. Na, ezeknél biztos nem hajtok
ki. Addig megyek, amíg azt nem látom, Mátra.
Vagy legalább Kirándulás. Nézzétek ti is, és

szóljatok, ha láttok ilyesmit!

Mici az ablakhoz tapadt. A táblákon egész más feliratokat látott, mint Anya.

– Ördög-kanyar! Izgi lehet!

– Aha. Oda nem megyünk. Mit látsz még?

– Manó-fensík, Fekete lyuk, Tengerfenék. Tesiöltöző-ország, juj. Nyelvtanóra-félsziget. Ööö, hajtsunk tovább.

Apa elgondolkodva nézett ki az ablakon. Mennyi felirat! Kalandregény-vízesés, Lakásfelújítás-lejtő, Kül-föld. Összeráncolta a homlokát.

Egyszer csak koromfekete gőzmozdony bukkant elő a semmiből és szemberobogott velük. Mindannyian felkiáltottak rémületükben. Anya a fékre taposott. A gőzmozdony ruganyos mozdulattal a levegőbe emelkedett és átrepült az autó felett. A vezetőülésből egy róka lengette feléjük a sapkáját.

Frici visszaintegetett neki, aztán újra a táblák felé fordult.

– Hú, azt nézzétek, Tűzoltóváros, Kukásautó-kiállítás, Focipálya-ültetvény! Legyen ez!

Anya sóhajtott.

– Nekem mindegy, csak annyit kérek, hogy gőzmozdony ne legyen ott. És most már döntsük el! Szerintem változnak a feliratok. Még nem láttam két egyformát, pedig körbe-körbe megyünk. Visszamenni biztos nem tudunk, úgyhogy időben szóljatok, melyik tetszik a legjobban.

– Oké, ez jó lesz, azt írja, Koncertfalva – mondta Apa.

– Neee! Inkább erre! Gumicukor-mező! – hangzott a kórus a hátsó ülésről.

– Te jó ég! Mit szólnátok inkább a Pizza-völgyhöz? Gyorsan mondjátok, mert kifutunk az időből! Tessék, mondtam, már nem is Pizza-völgy. Átváltozott. Most azt mutatja, Nagytakarítás-szigetek.

– Arra ne! – visították mind a négyen egyszerre.

Percekig nem szóltak semmit, csak nézték a változó táblákat és próbálták kitalálni, mi lenne a legjobb választás.

– Múzeum-romok, szuper! – lelkesedett Apa.

– Benne vagyok! – mosolygott Anya.

– Ne már! – ellenkezett Frici.

– Mindig az van, amit ti akartok! – Mici felháborodott.

– Igazatok van – mondta Anya. – Kompromisszumra lesz szükség. Valamire, ami mindenkinek elég jó, még ha nem is a legjobb.

– Azt nézd! – mutatott a táblára Mici. – Sárkány-hegység!

– Remek! – mondta Anya. – Remélhetőleg egészen Mátra-szerű, vagy még szebb.

– Ahol van sárkány, ott biztos vannak tűzoltók is! – örült Frici.

– Nekem tetszik, egészen kalandregényes hely lehet – tette hozzá Apa.

– Nagyszerű, megvagyunk, kapaszkodjatok! – Anya indexelt és lekanyarodott. – Kezdődhet a sárkánykaland!

Mindannyiunk üvegháza

Amikor Nagyi kitalálta, hogy üvegházat épít, nagyon megijedtem. Azt hallottam ugyanis, hogy az üvegházhatás felmelegíti a bolygót, és emiatt az északi meg a déli sarkon élő állatok már most veszélyben vannak, és hamarosan bajban lesz a többi állat meg az emberek is. De Apa elmagyarázta, hogy az üvegházhatást nem az üvegházak okozzák.

A mi bolygónk, a Föld igazán szerencsés, mert van egy csillaga, a Nap, ami körül keringhet. A Nap fénysugarai közben áthatolnak a **légkörön**, és elérve a Föld felszínét, felmelegítik azt. Majd nagy részük **hősugárzás formájában** igyekezne vissza a világűrbe, de a légkörünk nem engedi ki, hanem **visszaveri** azokat, úgyhogy tovább melegíthetik a Földet. Ez szuper hasznos dolog, mert például éjjel sem hűlünk ki úgy, mint mondjuk a szomszédos Mars, aminek nincs ilyen légköre, és amíg délben plusz 20 °C van a felszínén, éjjel mínusz 140 °C. Szóval a marslakóknak – már ha lennének – nem elég egy nagykabát az éjszakai túrához.

– De ha az üvegházhatás ilyen király dolog, akkor mi a baj vele? – kérdeztem.

Mire
Apa elmesélte,
hogy a légkör sokféle
részecskéből épül fel, de csak
néhány pöcköli vissza a hősugarakat.
Ezek a **„csapdamolekulák”**: a **vízgőz**, a
szén-dioxid, a **metán meg az ózon**. És
persze nem mindegy, hogy mennyi van
belőlük. **Szén-dioxid**ból például napról napra
egyre több kerül a légkörbe. Egy részét
a gyárak pöfögik ki, amikor a kibányászott

energiahordozókat –
kőolajat, földgázt, kőszén
– elégetik, hogy a kinyert
energiával egyre több mindent
termeljenek. Azután ott **a sok jármű**,
ami motorral megy. Főleg a repülő.
Míg égetik az üzemanyagot, szén-
dioxidot puffognak ki azok is.

– De hogy lehet eltüntetni a felesleges
csapdamolekulákat? – kérdeztem.

– Erre vannak régi bevált módszerek is, de
a tudósok új fejlesztéseken is dolgoznak –
válaszolta Apa. – A legegyszerűbb megoldás,
ha **kevesebb szén-dioxidot engedünk ki a
légkörbe**. Például autó helyett bicajjal járunk
Nagyihoz. És csak akkor veszünk új dolgokat, ha
a régiék már tényleg tönkrementek. És ha lehet,
helyben készülsz, hogy ne kelljen messziről
szállítani. De megoldás lehet az is, hogy **elkapjuk
a szén-dioxid molekulákat**, mert hasznosak
lehetnek. Gyárthatnak belőlük **üzemanyagot**,
építőanyagot, szóval fontos dolgokat. A tudósok
most ezen törnek a fejüket. És figyelik a **természetet**,
mert az **adja a legjobb ötleteket**.

Itt vannak például **a növények**. A napfény
segítségével évmilliók óta képesek megkötni a szén-
dioxidot. Beépül a szervezetükbe és azokéba is, akik velük
táplálkoznak. Meg azokéba, akik azokkal táplálkoznak... Végül
újra a talajba kerül... Az új terv az akár 10 méter magas **robotfa**,
ami rengeteg szén-dioxidot képes megkötni. Amerikában már ki
is jelölték az első robotfa-erdő helyét.

De az igazán nagy szén-dioxid megkötő szuperhősök
egészen apró tengeri lények: a **fitoplanktonok**. Ahhoz,
hogy jól érezzék magukat, **napfényre és ennyivalóra** van
szükségük, a nyílt tengerekben viszont a tápanyag már
olyan mélyen van, ahová nem ér el a napfény. A kutatók
most olyan **hatalmas pumpákat** terveznek, amikkel a
tápanyagot felszivattyúzzák a napfényes vízrétegbe,
és így elszaporodhatnak ott is a fitoplanktonok. Persze,
nem veszélytelen belepiszkálni a természet dolgába,
a tengerekébe meg végképp nem, de úgy tűnik,
nincs más megoldás. Vagy mégis?

Te mit gondolsz?

VIBÓK ILDI

Csön-csön gyűrű

Kati néni az ablak mellett ült, és már régóta nem nézett semmit. Vagyis persze nézett, nézte a pocsolókat a betonon, a szélben himbálódzó faágakat, az ázott galambot a háztetőn, egy vizes nejlonzacskót a bokor alatt, sőt, még az ablakban tükröződő arcát is nézte, a ráncokat, a puha, száraz bőrt és a kitartó, hosszú időt, ami ott szorgoskodott a barázdák között. De úgy nézte, mintha nem nézné. Talán már olyan régóta nézte, annyira hozzászokott a nézéshez, hogy észre sem vette. Talán már nem fért több új az emlékei közé, annyira tele volt a sok régivel. Összekeveredtek benne a színek, a galambok, az esőcseppek, az üveg csikorgása, a szélfúttá faágak, az elhagyott nejlonzacskók. Már csak befelé nézett.

Órák teltek el így. Az eső csak esett, olyan sűrű zivatar, mint régen, amikor Kati néni még Katika volt, és az iskolaudvaron álló, hatalmas tölgyfa alatt ült körben az osztálytársaival.

Akkor sem nézett, mert nem szabadott nézni. Csukott szemmel kellett ülni. Kitartott tenyérrel. És várni, hogy az osztó rátegye kezét az övére.

Csön-csön gyűrű, arany gyűrű.

Nálam, nálad ezüst gyűrű.

Itt csörög, itt pörög, itt add ki!

Ezt énekelték és tilos volt leskelődni. Csak egy gyerek nézhetett, akinek ki kellett találni, hogy az osztó kinek a tenyerébe rejti a gyűrűt.

Akkor épp Laci volt az osztó.

– Nekem add, nekem! – unszolta titkos gondolataival a fiút, és várta, mikor ér őhöz, mikor fogja meg krétaporos kezével a tenyerét, hajtja össze ujjait, és pottyantja titokban a gyűrűt oda, ahol aztán égetni fogja, talán napokon, éveken keresztül. Csön-csön gyűrű... Nálad? Nálam!!! Ott volt a tenyerében, és Laci mintha órákig fogta volna a kezét, nem akarta elengedni. Kívül is meleg volt, belül is meleg volt, és hát, na... Az arca is forró lett, úgyhogy a

figyelő egyből kiszúrta, annyira elpirult Katika a boldogságtól. Ki tudja az ilyet eltitkolni? Meg hát minek is titkolnánk az örömünket?

Kati néni nézte az esőverte ablaküveget. És miközben lassan behajlította bütykös ujjait, érezte, hogy a feje búbjára csöppen egy hatalmas csepp. És még egy. És még egy. Lassan felnézett, és a plafonon át, mintha a hatalmas tölgyfa ágai között nézné, látta a Napot, ahogy párnás ujjával marokra zárja egy felhő. Ott sugárzik a Nap a felhő markában, és közben zuhog az eső, a többiek már beszaladtak az iskolaépületbe, csak ő áll kint szorosan marokra zárt kézzel, vizes ruhájával mit sem törődve, és éneklí, hogy *Csön-csön gyűrű, arany gyűrű. Nálam, nálad ezüst gyűrű...*

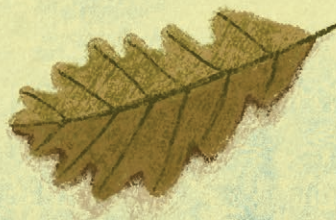
Hosszú időbe telt, amíg sikerült, de nem adta fel. A bal kezén hordta már tizenöt éve, azóta, hogy Károly bácsi, akivel negyven évig élt együtt, meghalt. Akkor tette át a jobb gyűrűs ujjáról a balra. Ez a szokás, ha valaki özvegy lesz. Csak akkor vette le, amikor begipszelték a kezét, mert az idősek otthonában elcsúszott a nedves járólapon. Megszokott baleset ez ilyen helyen. Ebcson beforr. Vénasszonycsont lassabban. Miután a gipszet levették, előkereste a gyűrűt. Úgy érezte, utoljára húzza az ujjára, eltemetni is a gyűrűvel együtt fogják. De most mégis lehúzta. Sokáig tartott a bedagadt ízületeken átréselni, de sikerült. Kati néni a társalgó felé totyogott.

– Ica, Klári, Anna néni! – kiáltotta izgatottan. De Ica bóbiskolt, Klári rejtvényt fejtett, Anna néni pedig messze nézett. Mit sem törődtek vele. Kati néni azonban addig sürgött, addig

forgott, míg ott ültek mind, az összes lakó egy körben, és énekeltek. Hangosan, izgatottan, mint gyerekkorukban. Klári volt a figyelő, ő még szemüveg nélkül is úgy látott, mint egy sas. Mint egy öreg sas.

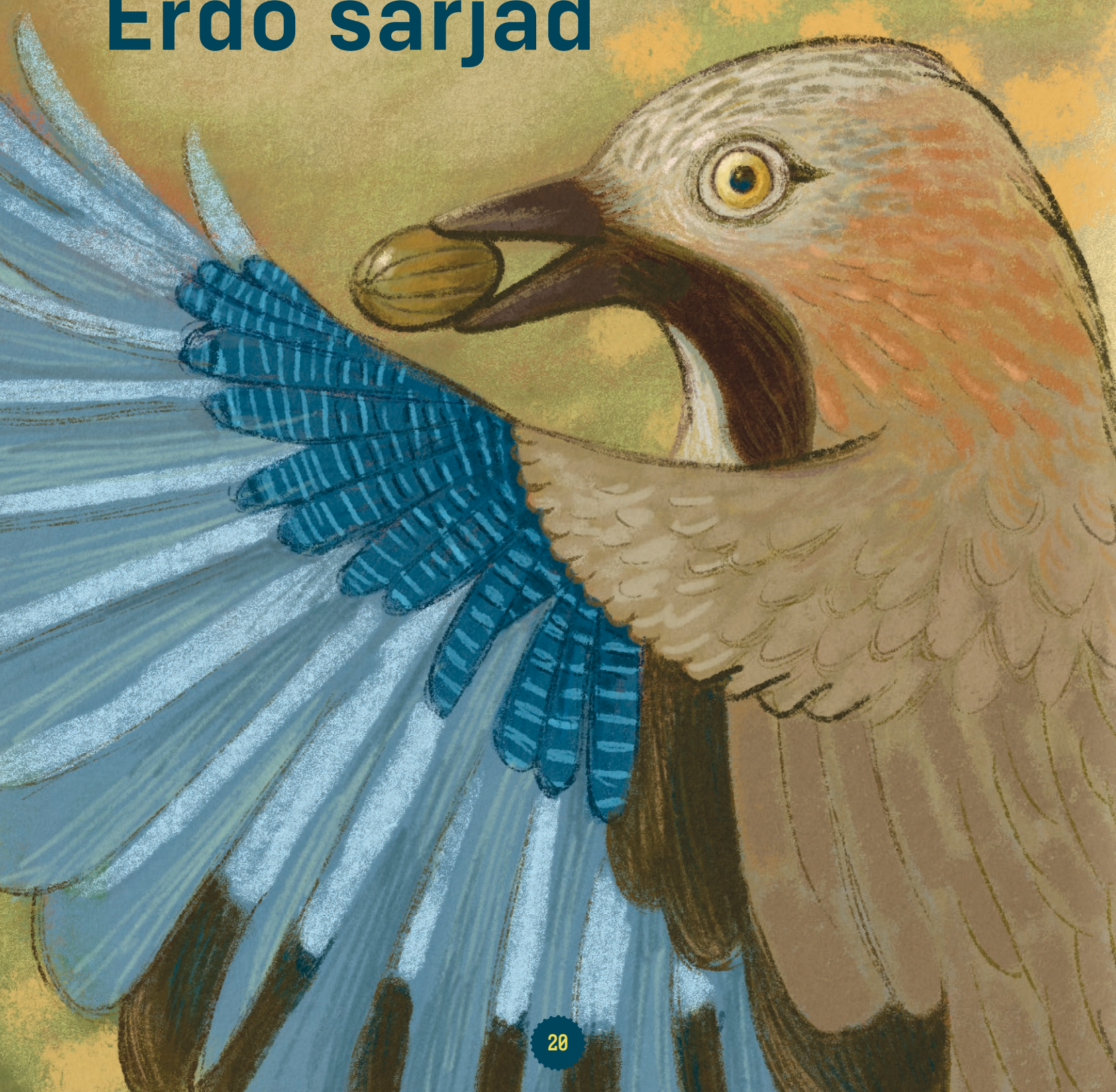
Csön-csön gyűrű, arany gyűrű, szólt az ének. Hangosan, tisztán. És csak néhányan bóbiskoltak el, amikor be kellett csukni a szemüket. Kati néni, markában a gyűrűvel, körbejárt. Sorra érintette az érdesre barázdált, emlékekkel telt kézfejeket. Rozi néninek adja, mert vele lehet a legtovább csendben ülni délutánonként. Ő tud titkot tartani. Lassan haladt a járókeretek között. Járt tenyérrel tenyérre. Érintette a sok ritkán megérintettet. Simogatta a sok ritkán simogatottat. Még három ember Rozi néniig. Mindjárt a tenyerébe ejti...

Ám az a fránya remegés, ami jó pár éve beköltözött a végtagjaiba, nem így gondolta. Már csak ketten voltak Rozi néni előtt, amikor kiesett a markából a gyűrű. Élesen pengett, ugrott kettőt, aztán eltűnt a széklábak között. *Csön-csön gyűrű, arany gyűrű, merre gurulsz, ezüst gyűrű?* Ott gurult a szekrény alatt, át a küszöbön, át az ajtó alatti résen, át a pocsoltyákon, az ázott nejlonzacskón is át, át a kerítésen, háztetőkön, át a város hangzavarán, át az időn, míg meg nem állt egy öreg, korhadt tölgyfa alatt a homokban. Akkor lehajolt érte a kis Katinka esőtől csöpögő hajjal, sugárzó arccal, és a tenyerébe zárta. Arra gondolt, hogy ez így szép és jó. Hogy ezt a szépet és ezt a jót soha nem fogja elfelejteni.

SZABÓ ATTILA

Erdő sarjad

– Ez az enyém! Meg ez is! – telhetetlenkedett a szajkó, s szaporán forgatta csőrében a tölgyfa terméseit, a makkokat. Eltökélte, hogy minden darabot maga eszik meg. Egyelőre azonban fogalma nem volt, hová rejtse a jelentős mennyiségű élelmet.

A többiek ismerték már, messziről figyelték.

– Szajkó, szarka, varjú, ugyanolyan mind! Csak az ő begyük legyen tele! – legyintett a gerle tojója. Majd, miután nem érkezett válasz a párjától, mégiscsak számonkérte:

– Nem szólsz rá?

Párja a fejét rázta, sűrűn, szaporán.

– Én ugyan nem veszekszem vele! Tudod, milyen csúnya nyelve van! Csirreg, csattog, mint a kopott köszörű! Ha szedi, hadd szedje, nem a miénket eszi!

Arrébb a szajkó mit sem vett észre mások rosszallásából, lázban égve gyűjtögetett tovább. Terveket szövögetett.

– Ebből mákos-makkos sütemény lesz!

– döntött egy kisebb kupacról. – Ezek meg ugyan még csaknem zöldek, de nem baj, kompótnak kiválóak!

Az aprókat rögtön helyben elfogyasztotta, s úgy köpködté a kemény maghéjat, mint más a szotyolát.

Csakhogy egyszer a szajkó jóllakott. Igen, ez is megeshetett! De csak az éhsége múlt el, a kapzsisága nem. Továbbra is kutatta a makkokat egyik ágról a másikra ugrálva, tépte, gyűjtötte, amelyiket csak meglátta. Tele

volt már a csőre, szárnya, nem tudta, mitévő legyen, mert veszni hagyni egyet sem akart. Épp dacosan meredt maga elé, amikor azt látta, hogy a kavargó szél betemeti avarral az alatta lévő kavicsokat. Egy pillanat múlva mind eltűnt a szeme elől, mintha ott se lettek volna.

– Ez az! – rikkantott, s már ment is, hogy a levelek közé spájzolja.

Kemény munka volt, de végül siker koronázta a szüretet. Miután a nagy tölgyfa minden makkját elrejtette, pillanatnyi elégedettséget érzett. S aztán sokáig, hogy más fel ne fedezze éléskamráját, lopva járt dőzsölni.

Tavaszhoz közeledve azonban egyre állottabb íze volt minden makknak, meg aztán nem is igazán emlékezett pontosan, hová rejtette készletének jelentős részét. Sokat keresgélt, míg egyre is rátalált. Így jobbnak látta, ha inkább messzire repül, és friss hajtások, meg az első előbújó bogarak után néz.

Hogy meddig repült, ki tudja?

Az biztos, hogy az erdőben azon a tavaszon száz és száz tölgyfacsemete sarjadt, a több évtizedes öreg fák oltalma alatt.

Az ősszel dugta magjaikat földbe egy fáradhatatlan madár, és nem is tudott róla, milyen hasznosat cselekedett.

GUTI CSABA

Jeromos

Jeromos arra ébredt, hogy az ágya a vízen ringatózik. A Hó téren, ahol lakott, az utolsó pihék is elolvadtak. Hullámok vették körül, és ezeken nem úszott egyetlen jégrúd sem, pedig nem indult jól a reggel, ha nem nyalogathatott el egyet-kettőt. Szemrehányóan nézett fel a Napra, aki zavarában csak a vállát vonogatta. Jeromos így jégrúd nélkül fogyasztotta el a reggelijét, s ez nemcsak felbosszantotta, de el is gondolkodtatta. Mire sorban megette az ágya

körül kíváncsiskodó halakat, arra jutott, hogy valami nagyon nincs rendben.

– Idejét sem tudom, mikor láttam utoljára a Telet. Te tudod, merre járhat? – kérdezte az erősen izzadó Napot, az meg csak pihegett és a fejét rázta.

– Talán csapdába esett valahol és arra vár, hogy kiszabadítsam – dörmögte Jeromos, és az ágyán ülve szép tempósan evezni kezdett a mancsával. Elhatározta, hogy a végére jár az ügynek.

Az egész Északi-sarkot átkutatta a Tél után, de nem találta nyomát a nyakig vízben álló vidéken. Kicsivel ebédidő előtt dél felé vette az irányt. Ahogy haladt előre, egyre jobban izzadt. Pompás, hófehér öltözékét – ráadásul csodapulóver volt, mert sosem nőtte vagy hízta ki – még az anyukájától kapta, egészen apró bocs korában. Hogy meg ne főjön benne, levette, és egy szál trikóban folytatta az expedíciót. Az ágyán megpihenő madarak újabb híreket osztottak meg vele: kiderült, hogy évi rendes vándorútjukon valahol nemcsak a Tél, de a Tavasz meg az Ősz is nyomtalanul eltűnt.

Jeromos ágya megfeneklett egy homokos tengerparton. Itt volt aztán igazi rekkenő hőség! Nem csoda, mert itt talált rá a csupasz lábát a tengerben áztató Nyárra. Ezt a hőséget csak kevesen tudták elviselni, így a Nyárnak ritkán akadt társasága. Unalmában egész nap tömte magába a fagylaltot. Szépen ki is kerekedett a pocakja, alig tudott mozogni. Jeromos érdeklődésére, hogy merre lehetnek a testvérei, elsírta magát.

– Fogalmam sincs – zokogta. – Pedig ezt át kellene adnom az Ősznek! – mutogatta a kezében szorongatott stafétát.

Jeromos tehát újra a tengerre lökte az ágyát. A Nyár próbálta marasztalni, de a

jegesmedve hajthatatlan volt: meg kell találnia a Telet!

A Nyár búcsúzóul egy hűtőládát tett Jeromos mellé.

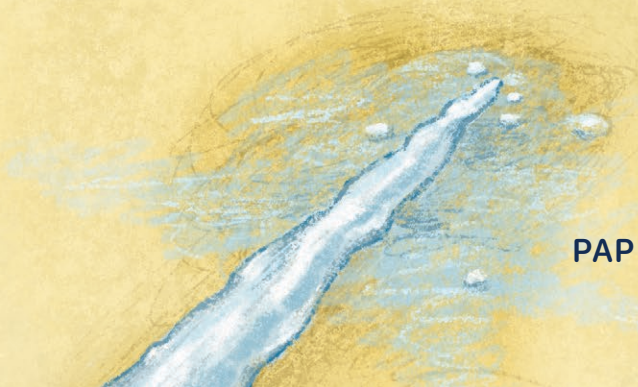
– Tele van fagyival! És ha megtalálsz a testvéreimet, üzenem nekik, hogy nagyon hiányoznak! Nem csak az Ősz! – sóhajtott.

Jeromos tovább evezett. Ahogy távolodott a parttól, mintha icipicit enyhült volna a kánikula. De ez nem vigasztalta, mert a gyomra iszonyúan korgott. Fintorogva – hiszen egyáltalán nem kedvelte a fagyit – kinyitotta a hűtőládát. És majdnem elbődült örömeiben! Abban ugyanis ott hortyogott a legkisebb Tél, akit a jegesmedve valaha látott. Aprócska volt ugyan, de Tél volt, igazi Tél, ami abból is látszott, hogy tucatszám vették körül a jégrudak!

A jegesmedve rögtön kivett egyet közülük. Gyönyörködött kicsit a látványban, aztán visszazárta a hűtőláda fedelét és komótosan nyalogatni kezdett.

– Akkor már csak azt kell kiderítenem – morfondírozott, és tekintetével elszántan kémlelte a látóhatárt –, hogy vajon merre lehet az Ősz és a Tavasz?

GYŐRI-SIMON DÓRA

PAP KATA rajzai

>> NÉZZÜK
EGYÜTT ...

Hans Holbein képeit!

A művészek különleges képessége, hogy ábrázolni tudják az emberi tulajdonságokat. Az arcképfestők sok mindent felfednek modelljük családi hátteréről, foglalkozásáról vagy akár a személyiségéről.

Ifjabb Hans Holbein, korának egyik leghíresebb portréfestője, a 15. század végén született. Apja elismert festő volt. Hans és bátyja festőnövendéknek álltak a svájci Bazel városában. Hans néhány éven belül nagy méretű falfestményekre, könyvillusztrátor és ékszertervezői feladatokra is kapott megrendeléseket. Művészi látásmódjának fejlődéséhez hozzájárult itáliai utazása, ahol megismerkedett a valóságghú és az emberi kultúrát nagyra becsülő reneszánsz festészettel. Bazelben sokféle műfajban kipróbálta magát: festett hatalmas falfestményeket a Városházába, készített portrékat és üvegablak-terveket, és megismerkedett Rotterdami Erasmusszal, a híres humanista tudóssal. A németalföldi filozófus és teológus írásaiban az egyház megújításával foglalkozott. Holbein jó kapcsolatot ápolt Erasmusszal, neki köszönhetően kapott meghívást Angliába.

Több alkalommal megfestette arcképét, az utókor másolta is ezeket a képeket, ezért nehéz megkülönböztetni az eredetit a követők festményeitől. A másolatok furcsamód növelték Holbein ismertségét, hiszen Európaszerte terjesztették így a képeit, és ennek köszönhetően újabb megrendelésekhez jutott. Holbein portréján Erasmus meleg, prêmes kabátban látható, a háttérben és a kezében könyvekkel. A portrékon megjelenített tárgyaknak különös jelentősége van, az ábrázolt személy tulajdonságait, tehetségét jelképezik. Erasmus kezét vastag könyvön nyugtatja, más változatokban éppen írás közben látjuk.

Holbein Angliában töltött évei alatt is remekműveket festett. VIII. Henrik udvari festőjeként pompásan díszített öltözékben, hatalmat és erőt sugárzó alakokként ábrázolta modelljeit. A király Holbeint bízta meg, hogy – a kor szokása szerint – feleségjelöltjeit megfesse. Akkoriban ugyanis ez volt az egyetlen módja, hogy valakiről kép készüljön. Anne of Cleves (ejtsd: en ov klívz) portréjának megalkotásakor a király a festő lelkére kötötte, hogy valóságghűen fesse meg, ne szépítse. A miniatúra (kis méretű kép) végül nem hozott szerencsét a menyasszonynak, a házasság csak rövid ideig tartott. A dúsan hímzett öltözékben és gyöngyökkel díszített

fejdíszben a nézővel szemben álló nő arca nyugalmat tükröz. Az alak egynemű, sötét háttér előtt áll, a környezete nem hangsúlyos.

A poszteren két férfit látunk. A *Követek* Holbein egyik leghíresebb képe, Londonban készült a francia nagykövetről és barátjáról, a Velencei Köztársaság és a Szentszék nagykövetéről. A kompozíció két szélén álló nagykövetek közötti térben részletgazdag csendélet jelenik meg. A két alak alacsony, polcos szekrényre támaszkodik, amin a tudományos kutatáshoz, a megismeréshez kapcsolódó tárgyak láthatóak, például földgömb és éggömb (amelyen az égitestek helyezkednek el), kvadráns (szögmérő műszer, a csillagok távolságának meghatározásához), napóra. A tárgyak környezete is jelképes, a mintás függöny, a szőnyeg a padlón és a bútoron mind a keleti kultúrák iránti reneszánsz fogékonyságra utal. A világi, tudományos jelképek mellett vallási szimbólumok is felfedezhetők: a bal felső sarokban, a függöny takarásából előtűnik egy feszület. A festmény egyik érdekessége az előtérben furcsán, torzulásban festett koponya. A különös részlet csak akkor válik értelmezhetővé, ha egy bizonyos ferde szögből nézzük. Ez az úgy nevezett **anamorfózis**, amikor a képen „elrejtett” részlet vagy motívum nem látható minden irányból. A művet feltehetően magasra szánták, talán lépcső tetején helyezték volna el, azért volt szükség erre a megoldásra.

Láttál már hasonló, ferdén vagy furcsán megfestett képet?

A

zenetörténet

körforgása

A mai ember környezetében gyakran szól zene. Hallás után vissza tudjuk énekelni a dallamokat, és megtanulunk kottát olvasni, hogy olyan zenedarabokat is megszólaltassunk, amelyeket korábban nem hallottunk. Ám nem volt ez mindig így. Még Európában sem, ahol a legfejlettebb zenekultúra és zeneszerzés-technika alakult ki. Az emberek nemzedékről nemzedékre adták tovább a dallamokat, nemcsak a népdalokat, amelyek a szájhagyomány során folyton alakultak, hanem szigorúbban őrzött egyházi melódiákat is. A 6. századi **I. Gergely** (Nagy Szent Gergely) pápának tulajdonítják a felismerést, hogy a dallamok feledésbe merülhetnek, tehát le kellene ezeket jegyezni. Ennek módját bő kétszáz év alatt dolgozták ki, s az így keletkezett dallamkincset Gergely nevéből **gregorián énekek**nek nevezték el.

A lejegyzés nem csupán a dallamok rögzítését tette lehetővé, hanem azt is, hogy a dallamokhoz másik szólamot illesszenek. Kotta nélkül legfeljebb olyan többszólamúság lehetett volna elképzelhető, amilyen a népzeneben ismert, például amikor a dallamot három hanggal (egy terccel) az adott hang alatt „árnyék” szólammal kísérik. Ez nagyon szép, de ebből nem lehet bonyolultabb műveket felépíteni. A kottában rögzített gregorián ének alá ellenben odaírtak egy hosszú hangokból álló másik szólamot. Később már két másik szólam is szembe kerülhetett a fődallammal. Ez az építkezés nyitotta meg az utat, hogy 500 évvel később zeneszerzők már négy-ötszólamú kórusműveket írtanak, amely szólamok egyenrangúak (azonos nehézségűek, bonyolultságúak) voltak. Az énekes többszólamúság leghíresebb mestere a 16. században élt olasz Palestrina [ejtsd: palesztrína] volt. A zeneszerzés addig nem tapasztalt csúcspontra jutott. De még csak az énekelt muzsikában, a hangszeresben nem. Elindult tehát a folyamat azon a téren is, és száz évvel később újabb tetőpontra ért. A barokk zene olyan hangszeres többszólamúságot alakított ki, amelyben a zeneszerzők szigorú szabályok betartásával

minden addiginál szervezettebb zenei szerkezetet építhettek ki. Az újabb, 17–18. századi óriás neve Johann Sebastian Bach [ejtsd: johan szebasztián bah].

A szerkezet fokozhatatlanul bonyolulttá vált.

Mit lehetett tenni?

Természetesen

egyszerűsíteni kellett. Már

Bach zeneszerző fiai is, de

kiváltképp a mannheimi iskolának

nevezett zeneszerzői kör olyan zenét írt, amelyben a szólamok nem egyenrangúak: van egy kiemelt, amelyet a többi kísér. Ez a stílus vezetett el a bécsi klasszika mestereihez is. Fontos tudni, hogy ők: Haydn [ejtsd: hájdn], Mozart [ejtsd: mócárt], Beethoven [ejtsd: bétóven] nem kevésbé jelentős és kiváló alkotók Bachnál, csak másképpen gondolkodtak. Tőlük kezdve is építkezési folyamat indult, amely mintegy száz év után egy harmónia szempontjából sokkal bonyolultabb, sőt a 20. század elejére a hangnem biztonságát is megkérdőjelező, újabb végponthoz érkezett. A nem folytatható bonyolítás az 1950-es évekre esett, amelyre megint az egyszerűsítés válasza következett az 1970-es években, immár az amerikai Cage [ejtsd: kédzs] és Reich [ejtsd: rájk] műveiből indulva.

Ilyen körforgásban lélegzik a művészi zene.

HOLLÓS MÁTÉ

A könyvkerék és társai

Könyvkerék? Sokféle kereket ismerünk, a kocsikeréktől az óriáskerékig, de hát könyvből nem készül kerék!!!

Bizony nem.

Ám mégis létezik könyvkerék – fából. Egy olasz mérnök, Agostino Ramelli [ejtsd: ágosztínó rámeli] találta ki, rajzolta le és mutatta be a terveket egy könyvben, 1588-ban. Arra a problémára keresett megoldást, hogyan lehetne egyszerre több nyitott, súlyos könyvben információt keresgetni, visszavisszatérve egyikhez-másikhoz – de közben el sem mozdulva a kényelmes, ülő helyzetből.

Régi kolostori és főúri könyvtárakról készült képeken vagy filmekben gyakran látunk támasszal rendelkező, ferde könyvtartókat az asztalokon, nyitott kódexekkel. Ez az eszköz elsősorban azt a célt szolgálta, hogy ne kelljen állandóan ki-becsukni a könyvet, gyengítve ezzel a kötését, hanem onnan lehessen folytatni az olvasást, ahol abbamaradt. A polcokon jórészt méret szerint helyezték el a műveket: ha valaki több téma iránt érdeklődött, mindegyik példányt magához kellett vennie.

Ramelli kisebb malomkerék-féleséget képzelt el, amit nem a víz, hanem az olvasó keze vagy lába hajt körbe-körbe. A lapátok az okos fogaskerekeknek köszönhetően mindig vízszintesen állnak, így lehet ahhoz a könyvhöz tekerni, amire épp szükség van.

A furfangos mérnök imádta az efféle szellemes szerkezeteket, de a könyvkereket végül mégsem építette meg. Megtették viszont mások, akik találkoztak a számos további könyvbe át-átmásolt és kicsit megváltoztatott rajzokkal. Főleg könyvtárak és művészek kaptak kedvet a furcsa masinák építéséhez. A ténylegesen elkészült könyvkerekek közül alig néhány példány élte túl az évszázadokat, ezek ma múzeumok vagy kiállítások féltett darabjai.

Nem tudjuk, hogy ismerte-e Ramelli terveit XV. Lajos király rendőrhivatalnok, Jacques François Guillaudé [ejtsd: zsák franszoá gijjoté], de kísértetiesen hasonló elképzeléssel

állt elő 1749-ben. Egy különleges méretű terembe szeretett volna annyi óriási könyvkereket beszáfolni, hogy minden párizsi kerületre jusson egy. Csakhogy ezekben nem könyvek és nagy lapátok, hanem sok ezernyi cédulát befogadó kis kazetták forogtak volna, hogy minden egyes lakosról feljegyzés készüljön: ezekhez szükség esetén gyorsan hozzá lehetett volna férni. (Talán nem is baj, hogy ez a terv sem valósult meg).

Pár évtizeddel később a harmadik amerikai elnök, Thomas Jefferson [ejtsd: tomasz dzsefferszön), aki ügyvéd, építész, filozófus, diplomata és természetesen a könyvek nagy barátja volt, mahagónifából teljesen másféle könyvtartót ügyeskedett össze.

Ez vízszintesen forgott körbe egy görgős talpon, és finoman megdöntött „könyvtálcákra” került az öt darab nyitott könyv, amely elfért rá.

Jeffersonnál nehéz lenne nagyobb könyvbarátot találni a 18. század végi Amerikában. Első, még javarészt szüleitől örökölt kisebb könyvtára leégett, a második, 6500 darabos óriásgyűjteményét eladta a kormánynak, hogy a Kongresszusi Könyvtár újjáépítését (meg adósságainak csökkentését) segítse. De barátainak többször megírta, hogy nem tud könyvek nélkül élni, így halálakor már újra 2000 könyve volt. Jefferson különleges rendszerben tárolta kincseit. Három kategóriára osztotta a kedvenceit, attól függően, hogy az *emlékezet*, az *értelem*

vagy a *képzelet* világához sorolta-e azokat. Találjátok ki, milyen könyvek tartozhattak az egyes csoportokba! Még tizenhét évesen határozta el, hogy napi tizenöt órát szentel a tudásszerzésnek, majd később a munkának, mert megcsömörlött a drága táncos estétől, amelyek tanulmányai első évében oly sok hasznos időt és pénzt raboltak el tőle.

A könyvkerekek *néhány* kiválasztott könyvet forgattak. A buddhizmus Indiától Japánig tartó vándorlása során azonban egy különös találmány is fokozatosan terjedt Kelet felé: a szent szövegeket, a **szútrákat** tartalmazó tekercsekől álló **forgó könyvtárak**.

Az első kínai említés pontosan 1200 éves: 823-ban jegyezték fel minden forgó könyvtár legősibb darabját. A japán buddhista templomokba csak ötszáz évvel később került át ez az építési mód: ahol a keresztény templomokban az oltár áll, ott találjuk a díszes és faragott, pavilonszerű tekercskönyvtárakat (japánul: *rinzó*).

Ez az „épület az épületben” megoldás nem egyszerűen a hely jó kihasználását jelentette. A buddhista világbkép központi eleme a **sors kerekének forgása**. Az életet (az emberét, a társadalmakét, de az állatokét is) egyetlen hatalmas körforgásként képzelték el, a kezdet, a virágzás, a hanyatlás, az elmúlás és az újjászületés végtelen folyamatában. A forgó könyvtár szellemi tartalma is ehhez igazodott. A szerkezet egyetlen 360 fokos fordulata, egy

elnyújtott villanásnyi idő alatt maradéktalanul át lehetett tekinteni a teljes vallási szöveganyagot, a **kánont**. „*Ugyanolyan érdem egyszer megforgatni a teljes szútrakönyvtárat – hirdetik ma is feliratok a fennmaradt építményeken –, mint egyszer végigolvasni az összes szent szöveget*”.

S milyen érdekes: egy tekercs kibontása is tengely körüli forgás. Ha pedig a szent szövegek DVD-re kerülnek, a gépi leolvasáskor is forgatni kell a lemezt. Az olvasás fizikai világa így még mindig ugyanazt a szellemi tartalmat, a sors kerekének forgását idézi vissza.

Vajon miért ülnek szabályos körben vagy félkörben a tűz körül vagy fontos ügyek megbeszélésekor a természeti népek? Miért a legmegfelelőbb megoldás az óramutatók járását (sok esetben havi vagy éves naptárakat is) a körformához igazítani? Amikor adatot ábrázoltok, miért és mire jó a kördiagram? Ha ügyesek vagytok, megtaláljátok a közös mozzanatot a könyvkerekkel és a forgó könyvtárakkal is.

Z. KARVALICS
LÁSZLÓ

Szóvihar

Levegőbe írom szavaim, s elfújom (néha benyelem),
zsibongó forgószélben csapdosom a tenyerem:

*pongyola, pitypang, zsengeborsó,
tombola, rikkancs, vizeskorsó.*

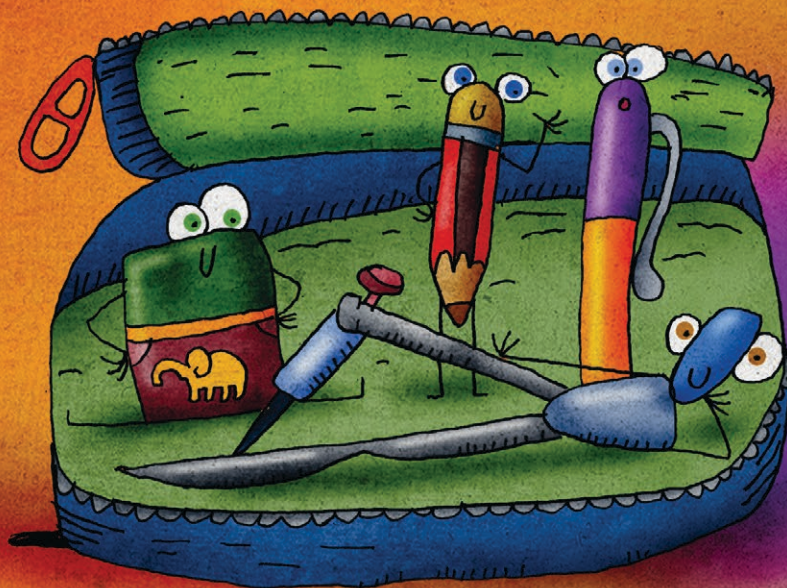
Kanyarítom a betűket, villog a szavak karátja,
az embereknek köröttem szavas lesz a kabátja.

*A szél malom, a hold világ,
a szép halom, a hó virág.*

Néha nem értem, mit mondanak, annyira tetszenek.
Néha megnyalogatnak s a lábamhoz fekszenek.
Néha fejbe kólintanak és megszedítenek.
Táncot járunk, pörgünk, forgunk, ugrálunk a sárban.
És felborulunk a leszedett versikék füleskosarában.

TARY ORSOLYA

Egy körző fantasztikus élete

Volt egyszer egy körző, aki épp csak megszületett – vagyis, miként a körzőknél lenni szokott, épp csak lejött a gyártósorról – máris egy iskolai tanszerkészletben találta magát. Voltak ott még ceruzák, tollak, radírok és mindenféle más. Mindenki barátságos volt vele, és ő igen szerencsésnek érezte magát.

Öröme tovább fokozódott, mert hamarosan szép, kék tolltartóba kerültek. A körző feküdt a többi írószer között, beszélgettek, aludtak, és nem is sejtették, miféle kalandok várnak rájuk.

Mint kiderült, a tanszerkészletet egy anyuka vette meg a kisfiának, aki akkoriban lett iskolás. A fiú otthon és az iskolában is sokáig csak a ceruzákat és a radírt használta, hanem aztán eljött a nap, amelyet a körző soha nem felejt el. Azon a bizonyos napon a kisfiú nem a ceruzát vette ki a tolltartóból, mint máskor, hanem a körzőt.

Szétnyitotta szárait és hegyét a matematikafüzet lapjának kellős közepébe szúrta. A körzőnek fogalma sem volt, mi és miért történik, hanem akkor ők ketten együtt, egyetlen gyors mozdulattal csodálatos kört kanyarítottak a kockás lapra. A kisfiú és a körző is izgatott lett, így rengeteg további kört rajzoltak.

A körző nagyon büszke volt, úgy érezte, különleges tehetsége van valamihez – ami igaz is volt. Nap nap után köröket készített, kicsiket és nagyokat egyforma pontossággal.

Hanem egy nap észrevette, hogy az osztályteremben a gazdáján kívül más gyerekek is vannak, mind saját körzővel. Ez talán még nem szegte volna kedvét, de hamarosan az is tudatosult benne, hogy ő már világeletemben csak köröket fog rajzolni. Ettől a gondolattól keserűséget érzett, és

egyre inkább vágyta, irigyelte a ceruzák és tollak szabad sorsát, mert ők nap nap után izgalmas formákat készíthettek, csillagokat, négyzeteket, sokszögeket, sőt gyakran nemcsak rajzoltak, de írtak is velük.

Olyannyira elege volt már a körök rajzolásából, hogy nagyon örült, amikor a gazdája, aki már nem is volt olyan kicsi fiú, egy matematika-versenyen szép helyezést ért el, és vadonatúj tolltartót kapott, tele fényesen csillogó íróeszközökkel. A régi írószerek ekkor a fiú kishúgához kerültek, a lány meg átpakolta mindet a saját rózsaszín tolltartójába, mindenféle gombok, csatok és döglött bogarak közé. Ezzel kezdődött a körző életének legkalandosabb időszaka.

Ez a kislány ugyanis igen eleven volt, állandóan ugrált, szaladgált, nevetett és közben nagyokat sikítozott. A tollat hamarosan elhagyta, a radírt megrágta, a vonalzót eltörte, a ceruzákat mind apróra faragta és nyakláncot készített belőlük. Miután nem maradt semmije, amivel írhatott és rajzolhatott volna, eszébe jutott, hogy szétszereli a körzőt.

A körző először megijedt, de egy pillanattal később azon kapta magát, hogy a kislány felkapja szétszerelt lábait, és örületes száguldás veszi kezdetét. Önfeledten firkáltak össze papírt, könyvet és füzetet, véstek össze bútort, fát és falat. Mindenféle ábrákat, firkákat, cikcakkokat és krikzkrakszokat készítettek, a körző a vonalakat húzva sohasem tudhatta, miféle kanyar veszi kezdetét a következő pillanatban. Ez az igazi

élet, gondolta, és boldogan nevetett együtt a kislánnyal.

Hanem egy nap a kislány a nagy ugrabugrálás és rohangálás közepette megbotlott és a körző – aki nagyon sajnálta volna, ha a kislányt baj éri –, szóval a körző alig tudta elkerülni, hogy a kislány tenyerébe fúródjon. Ennek kevés híja volt, gondolta a körző rémülten: ezúttal nem történt baj, de vajon mi lesz legközelebb? A körző érezte, előbb-utóbb baj történik.

És az eset csakugyan megisméltődött. Ezúttal a kislány rohangálás közben véletlenül összeütközött egy nála kisebbel, és a körző csak nagy nehezen tudta elkerülni, hogy a másik gyerekbe szaladjon.

A körző már tudta, hogy a szeles kislány állandó veszélyben van és a körülötte lévő is. Mindennél jobban szeretne volna biztonságban tudni a kislányt – és persze saját magát is. Egyre gyakrabban gondolt boldog emlékként a hajdanvolt nyugodt időkre, amikor köröket rajzolt szépen, egyenletesen.

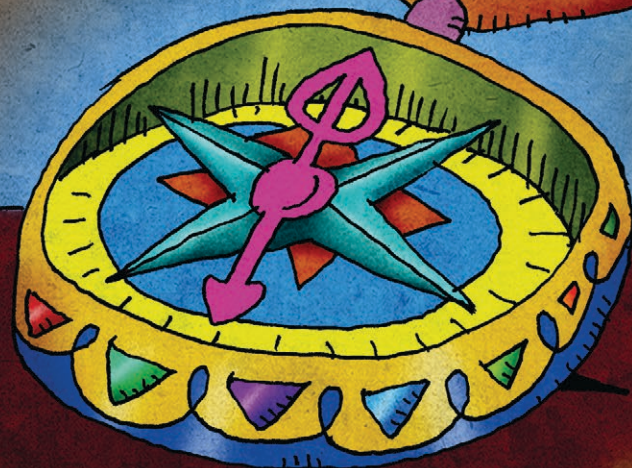
Aztán egy nap a haza vezető úton a körző kicsusszant a kislány zsebéből. Feküdt a járdán, nézte a vidám indiánszökellésben távolodó gazdáját, és tudta, többé nem találkoznak. Már is hiányzott neki a lány, ugyanakkor nagy megkönnyebbülést is érzett.

Később egy szemüveges kisfiú rátalált, felvette és hazavitte. A körző volt életében az első tárgy, amit megjavított. Nagyon vigyázott rá, talán még ma is őrzi.

INCZÉDY TAMÁS

Boszorkányos üzlet

– Este örömmel, reggel körömmel... – motyogta a boszorkány mosolyt erőltetve az arcára ezeréves rézüstje reggeli mosogatása közben, amikor a hét törpe kopogtatott az ajtaján.

– A koboldokkal!

– A bányánkból!

– Aranyat!

– Rubintot!

– Gyémántot!

– És topázt cseréltünk!

– Erre a működésképtelen varázssiránytűre!

– Segítesz megjavítani? – kérdezte végül egyszerre és izgatottan a hét törpe.

– A növények élete csupa körforgás – válaszolta a boszorkány gazos kertjére nézve. – A magok kicsíráznak és szárba szöknek. Bimbózva virágba borulnak és illatozni kezdenek. Majd új magokat hoznak, elhervadnak és letörnek.

A hét törpe egyből megértette, mit szeretne a boszorkány a javításért cserébe, így azonnal ásót, gereblyét, lapátot, locsolókannát, lombseprűt, ollót és talicskát ragadtak és szorgosan dolgoztak is a boszorkány kertjében. A boszorkány elégedetten mosolygott.

Délutánra a hét törpe végzett a kert rendbetételével. A boszorkány odaadta a megjavított varázsiránytűt, és elmagyarázta, hogy a mutatója mindig arra irányul, amire a kézben tartója a legjobban vágyik. Ám amikor az pontosan előtte van, az iránytű megkergül és összevissza forog. A törpék megköszönték a segítséget, majd rövid tanácskozás után úgy döntöttek, hogy nyomban kipróbálják. Megfogadták, hogy mindannyian ugyanarra gondolnak: még több varázsholmira!

Néhány pillanat múlva az iránytű határozottan egy pont felé mutatott a Széle-hossza-nincs erdőben. A hét törpe elindult arra, és nemsokára régi barátjukhoz, a varázsló házához érkeztek, de ő éppen nem volt otthon. A hét kéz tehát ismét megfogta a varázsiránytűt, és a törpék ismét ugyanarra gondoltak. Így jutottak el az egy-, két-, három-, hét-, és tizenkét fejű sárkányok eldugott és kincsekkel teli barlangjaihoz, amiket álmatlan sárkányok őriztek... A koboldok csapdákkal körülvett sziklaüregeihez... A dzsinnek megkö-

zelíthetetlen tárnáihoz... A gombatündér baljóslatú odújához... A manók titkos hasadékához...

Számtalan varázslatosan veszélyes helyre ellátogattak, de mindenhol éber örökbe botlottak, így sehol nem jutottak újabb varázsholmihoz. Végül az iránytű visszavezette őket a boszorkány házához. A boszorkány éppen a harmadik súrolókefáját tette tönkre a még mindig koszos ezeréves rézüstjén, amikor észrevette a fáradtan távolodó hét kis alakot – meg a kerítésére akasztott varázsiránytűt.

Bosszúsan hümmögött, mert a múltkor beázott háztetőt is a hét törpével akarta megjavíttatni, nem beszélve a tél közeledtével ugyancsak esedékes kéménytisztításról. Félbehagyta a mosogatást és felmászott a padlására, hogy keressen egy nem működő varázsholmit a kacatjai között, amit elcserélhet a koboldokkal valami sokkal értékesebbre. Azok persze eladják a törpéknek, akik majd eljönnek és a javításért cserébe átnézik a tetőt és kitisztítják a kéményt. Keze ügyébe akadt egy rozoga varázsporszívó, amit kicsit megrágott az egér.

– Ez jó lesz – mormogta a boszorkány és elindult a koboldokhoz, hogy nyélbe üsse az újabb üzletet.

KOVÁCS ZOLTÁN TIBOR

Ha a klíma bekever

A növények fejlődése időről időre ismétlődő, körkörös folyamatokban történik, mint a lombosodás, a virágzás, a terméshezás és a lombhullás. De a környezeti körülmények erős vagy tartós megváltozása megzavarhatja ezt a ritmust.

A Földet nagy – 20–40 km-es – magasságban övező **ózonréteg** elnyeli az élőlényekre veszélyes ultraibolya (UV) sugarakat. A Föld egyes területei felett, különösen a sarkoknál ez a réteg azonban változó mértékben elvékonyodott, sérült, úgy szoktuk mondani: kilyukadt. Ez érinti Dél-Amerikát, annak is a déli részét, ahol nagyon erős UV sugárzás éri az ott élőket. Ennek az egyik hatása, hogy például az ott termesztett **kukorica** termés torzsavirágzatának és porzós címervirágzatának az érése időben akár egy héttel is elválik egymástól.

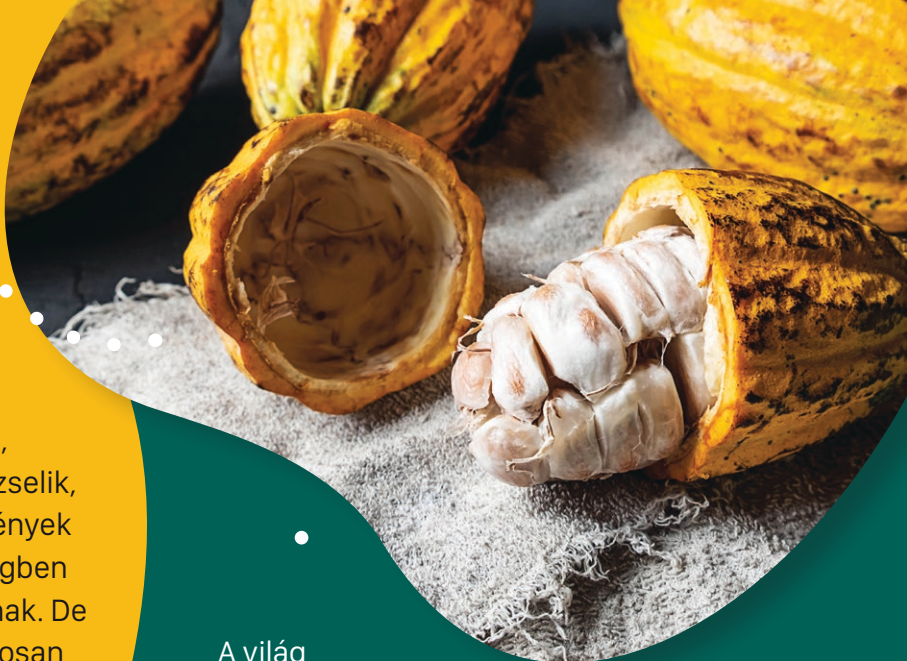
Így lecsökken a megtermékenyülés esélye, s a termés mennyisége is töredékére csökken, egy csövön alig húsz-harminc szemet lehet találni.

A globális felmelegedés a szárazföldi területeken helyenként súlyos és tartós **vízhiányt** okoz, amit egyes növényfajok úgy élnek túl, hogy fejlődési ritmusukat megszakítva anyagcseréjüket teljesen leállítják, és hosszú időre, több hónapra, sőt akár évekre is tetszalott állapotba kerülnek. Amikor jótékony eső éri őket, megnedvedsedve gyorsan helyreáll a működésük. A nálunk is gyakori **háztetőmoha** is képes erre. Ez a jelenség a **kiszáradástűrés**, ami nemcsak egyes moháknál, de kétszikű növények közt is előfordul. A bulgáriai Rodope hegységben élő **Haberle-virág** a meredek mészköves lejtőkön gyakori, tartós szárazság idején szintén ezt a

különleges túlélési technikát használja.

Más módon alkalmazkodtak az időszakos szárazsághoz egyes, az afrikai szavannákon élő **lágyszárú növények**. Egyedfejlődésük a rövid csapadékos időszakhoz alkalmazkodva felgyorsul. Természetfilmekben gyakran látni, hogy a szavannát a nap sugarai tartósan perzselik, a talaj kiszáradt, repedezett, a lágyszárú növények száraz kórókként merednek az égnek, a hőségben az állatok a némi árnyékot adó fák alá húzódnak. De a távolban már gyülekeznek a felhők, fokozatosan beborul, majd megnyílnak az ég csatornái és esővíz áztatja a szomjas földet. Ilyenkor a földben megbúvó magvak a nedvességtől kicsíráznak, a csíranövények gyorsan szárba szökkennek, hajtásuk kiteljesedik, hamarosan virágot hoznak, majd magot érlelnek. Mire a nedves időszaknak vége, minden gyorsan lezajlik, jöhet megint a szárazság, amit azonban a szétszórt magok már képesek átvészelni. S ha majd ismét elered az eső, az egész folyamat újraindul.

Nem gondolnánk, hogy a nagy felmelegedés a parfümipart is veszélyezteti. A klímaváltozás károsan hat a legtöbb parfüm alapanyagait biztosító virágokra, mint a **jázmin**, a **rózsa** vagy a **vanília**. A hóhullámok miatt ugyanis ezekben a növényekben az illóolajok termelése erősen lecsökken, s egyre többet kell szüretelni, hogy elegendő illatanyagot nyerjenek ki.

A világ

kakaóellátásának

jelentős részét adó két nyugat-afrikai országban, Ghánában és Elefántcsontparton a melegedés miatt a kakaócserjéken melegkedvelő gombák telepedtek meg, és súlyosan károsították az ültetvényeket.

A termelők azzal próbáltak védekezni, hogy a cserjéket magasabb területekre telepítették, ahol a hőmérséklet valamivel alacsonyabb, de még kedvező a növénynek, és kevésbé jó a kórokozó gombának. A kakaótermelés nehézségei miatt a kakaó ára sokat emelkedett. A csokoládégyárak csökkentették nemcsak a csokoládék kakaó-tartalmát, hanem termékeik méretét is. Ezt magad is megfigyelheted. Ha legközelebb kapsz egy tábla csokit, ne lepődj meg, ha a korábban megszokott méretnél valamivel kisebb. Hitted volna, hogy ez is a globális klímaváltozás következménye?

SZIGETI ZOLTÁN

Kenyér retúrjeggyel

A kenyér és számos különféle formája a legtöbb kultúrában a mindennapi betevőnk fontos része, így a magyarban is. A legtöbben valamilyen pékárut esznek reggelire vagy tízórára, vannak leveseink és főételeink, amelyekhez szintén jólesik egy kis kenyér, és vacsorára is lehet belőle készíteni szendvicset vagy pirítóst. Ezért is szerepel több jól ismert közmondásunkban. Nézzünk közülük kettőt! Ezekben a kenyér, mondhatni, retúrjeggyel utazik, azaz oda-vissza mozog két ember között.

Fontos, hogy felnőtté érésünk során egyre jobbak váljunk. Hogy megtanuljunk – megtanítsuk magunkat – jószágon

viselkedni, legalábbis megérteni még azokat is, akiktől rosszat kaptunk. A Biblia ezt így tanítja: „[...] Aki megüti a jobb arcodat, annak tartsd oda a másikat is! Aki perbe fog, hogy elvegye a ruhádat, annak add oda a köntösödet is! S ha valaki egy mérföldnyire kényszerít, menj vele kétannyira!” (Mt 5: 39–41). A gondolat a nép nyelvén így vált közismertté: *Ha megdobnak kővel, dobd vissza kenyérrel.*

A kő nyilvánvalóan rossz viselkedésre utal. A rossz viselkedés pedig lehet egy gonosz, sértő mondat, ámulás, cserbenhagyás, a kért szívesség elutasítása, be nem tartott ígéret, el nem végzett munka, de akár fizikai bántalmazás is. Az igazán nagylelkű emberek ezt is képesek jóval viszonzni: kedveset mondani, vagy legalább lenyelni a kikíváncozó rosszmájú megjegyzést, segíteni, megbízhatóan viselkedni még akkor is, ha a másik azt sosem viszonzza, és talán úgy érezzük: meg sem érdemli. Mindezeknek a jóságoknak a gyűjtőfogalma ebben a közmondásban a kenyér: olyan mindennapi élelem, ami ugyan nem tűnik nagy értéknek, de ha nem lenne, igencsak hiányozna. Ott pedig még nagyobb értéket jelent, ahol a család nem engedheti meg magának, hogy más finomságokkal helyettesítse. És miként lesz az egyszeri „visszaadásból” körforgás? Ha egy sérelmet jótéttel viszonzunk,

abból talán a másik fél is megérti, hogy érdemes inkább jóságosan viselkedni, így legközelebb már ő is „kenyeret” fog dobni „kő” helyett.

Másik közismert mondásunkban viszont a kenyér éppen a rossz cselekedet jelképe.

A *kölcsönkenyér visszajár* nem egyszerűen azt jelenti, hogy amit kölcsönkérünk, azt vissza is kell adnunk. Inkább arra vonatkozik, hogy amikor valakivel rosszat teszünk – akár csak megvicceljük, akár valóban gonosz indulattal cselekszünk –, akkor azt az illető bizony viszonzni fogja, de nem éppen jóságosan.

A kifejezés a magyar vagy magyar nyelvre fordított színdarabok, filmek, tévéműsorok címadásában is népszerű: ezekben visszajár a *kölcsönlakás*, a *kölcsönkonyha*, a *-család*, a *-gyerek* és a *-baba*, de még a *kölcsönkinyír* is, amelyek mind-mind a jól bevett mondás segítségével kívánják felkelteni a figyelmet.

A döntés a te kezében van: a két bemutatott lehetőség közül a kenyér melyik szerepében szeretnél tanúja lenni a körforgásának? A *kölcsönkenyér* viszonzása sokszor könnyebbnek tűnik, mint felülemelkedni a mindennapok bosszúságain, de hosszú távon bizonyosan megéri kenyeret dobni a testi és lelki szempontból rászorulóknak.

PARAPATICS ANDREA

Forgatag

falovak

nyergében

Vásári sokadalmak és vidámparkok elmaradhatatlan kelléke a körhinta. A régi kézi, napjainkban gépi erővel hajtott, kör alakú szerkezet állatfiguráira ülhetnek fel a szórakozni vágyók. A körhintázás előzményei a lovagkorig nyúlnak vissza, ezért a hagyományos ringlispílen fából faragott, díszes lovak nyergébe kapaszkodhatnak gyerekek és felnőttek.

A kereszties hadjáratok idején ismerték meg az európaiak a bizánciak és arabok körében népszerű lovasjátékokat, melyekben a lovasok körbe-körbe vágtaztak, miközben agyaglabdákkal igyekeztek eltalálni egymást. A lovagi próbákban a résztvevők lemérhették lovagló tudományukat és ügyességüket. Az olasz nyelvben a körhinta jelentésű *carosello* (ejtsd: károszelló) szót lovasbemutató, lovagi torna értelemben is használják, utalva a régi, játékos harci gyakorlatra.

Évszázadokkal később a körforgásos vitézségi próbán a labdadobálás helyett a lovasok a fejük fölött lógó gyűrűket

igyekeztek letépni lándzsájukkal. A díszes öltözékükben, lovuk hátán körbe-körbe vágózó felvonulók a francia királyi udvarban színpompás ünnepélyek szereplői lettek. A legfényesebb körlovaglást a Napkirály, XIV. Lajos rendezte 1662 nyarán. A királyi palota előtti téren az alkalomhoz illő nézőteret építettek a hercegeknek, udvarhölgyeknek, előkelőknek, hogy zavartalanul gyönyörködhesse a hétszáz lovas órákon át tartó színes forgatagában. Maga a király római császárnak öltözve csodaszépen felszerszámozott lovon pompázott a felvonulók gyűrűjében. Ennek a körlovaglásnak az emlékét máig őrzi a Körhinta tér Párizs központjában.

Az 1700-as évek elején tűntek fel vásárokon a maiakhoz hasonló körhinták. A faragott lovak rúdon vagy láncon lógtak, és a szerkezetet körben vezetett állatokkal vagy emberi erővel forgatták. Joseph Merlin óra- és hangszerkészítő feltaláló forgó szerkezetét zenegéppel kapcsolta össze, amely muzsikával szórakoztatta a körhintázókat. A padlóhoz rögzített ló figurájú, gőzgéppel hajtott ringlispíl 1861-ben mutatkozott be először az angliai Bolton városában. A vásárolók azon csodálkoztak, hogy a gyorsan pörgő játékszeren ülő, bátor lovasok nem repültek ki ágyúgolyókként a nyergekből. Egy angol mérnök fogaskerekeket és hajtókarokat illesztett a körhinták falovaihoz, így azok vágózáshoz hasonlóan mozogtak. A villany elterjedésével a hintákra villanymotort szereltek, és színes elektromos

lámpákkal, tükrökkel tették még hívogatóbbá a forgó játékszert.

A vidámparkok körhintáinak díszes vagy valóságghú nyergei mellett Amerikában kedvelték a nyereg nélküli falovakat. A lóháton ülő gyerekek vadlovak szelídítőjének képzelhették magukat. Népszerűek maradtak a láncos lengőhinták, melyek a szárnyalás illúzióját adják.

Az igényesen kivitelezett körforgók néhány fennmaradt darabja ma már műemlék. Európa legrégebb megőrzött körhintáját 1892-ben ügyes kezű asztalosmester készítette, és napjainkban a prágai műszaki múzeumban őrzik. 1906-ban készült a budapesti vidámpark szintén műemléki látványossága. A nyolcszög

alaprajzú, gyönyörű szecessziós épületben látható körhinta szinte visszaröpíti látogatóit a múltba angyalkás hintójával, rugós vagy szilárdan álló lovaival, forgóülőkéivel és ide-oda billegő kishajóival.

**RESZLER
GÁBOR**

NAGY **Bumm** és NAGY **Reccs**

Az indiai hitvilágban, vagyis *hinduizmus*ban három főistent tisztelnek: Brahmát, a teremtőt, Visnut, a fenntartót és Sivát, a pusztítót. Hitük szerint rengeteg világ létezik párhuzamosan, és mindegyiknek megvan a maga Brahmája és Sivája.

A Brahmák olyan hatalmasak, hogy minden kilégzésükből egy-egy világegyetem születik. Majd minden belégzésükkel visszaszívják magukba, így mind el is pusztul. Tehát egy Brahma egy légzési ciklusa a *Nagy Bumm* és *Nagy Reccs*. Ez a két kifejezés viccesen hangzik, pedig a mai tudósok ezeket használják az univerzumok születésére és megszűnésére. Mert az univerzumok

tényleg keletkeznek és elmúlnak. Úgy látszik, a hinduk már évezredekkel ezelőtt is tudták ezt. Ahogy ismerték az egymás mellett létező univerzumok gondolatát is. Az utóbbi tudósok ma úgy hívják: *multiverzum elmélet*.

Siva, a pusztító isten neve azt jelenti: Kegyes. Az ő munkája teszi lehetővé, hogy minden megújuljon, hiszen el kell tüntetni a régit, hogy új állhasson a helyébe. Sívát gyakran ábrázolják tűzkarikában táncolva. A tűzkarika jelképezi az élet körforgását, aminek Siva tánca adja az ütemet. Egy legendában Siva gyászol, és nem végzi el pusztítói munkáját. Megáll a körforgás, nélküle a mindenség káoszba süllyed.

A hinduizmus szerint minden világban négy nagy világekorszak váltakozik, akár az évszakok. Egy-egy világekorszak elképesztően hosszú időt ölel fel. Az első a tisztaság kora, aztán, ahogy a korok haladnak előre, az erények kikopnak, helyettük megjelenik a bűn. Minden egyes korszakban egyre rövidebb életű teremtmények születnek, egyre kevésbé bölcsék, egyre hitványabbak. Mígnem eljön a negyedik korszak, a Vaskor. Tudatlanság, viszály és szenvedés dúl

mindenütt. Az emberek kapzsiak, romlottak és könyörtelenek. Csak az határozza meg, mire tartják egymást, hogy ki mit birtokol. Nem törődnek egymással, és nem hisznek semmiben. A Vaskor végén Visnu, a Fenntartó testet ölt, és helyreállítja az egyensúlyt. A kör lezárul, majd újraindul egy újabb, tiszta korszakkal.

Egy hindu történet szerint a tengerparton időző királynak apró halacska akadt a kezébe. A halacska könyörgött, hogy védje meg a ragadozó halaktól, így a király hazavitte a palotájába. Kis edényben tartotta, majd kádban, később medencében. Végül, amikor már mindent kinőtt, visszaeresztette a tengerbe. Hálából a hatalmasra nőtt halacska megjövendölte, hogy közeleg a mindent elpusztító özönvíz. A királynak pedig – a bibliai Noéhoz hasonlóan – bárkát kell építenie, hogy a kimenekített túlélőkkel benépesíthesse a megújuló világot.

Úgy is lett. Az özönvízben úszó bárka mellett megjelent a hal, méghozzá szarvval a homlokán. A bárkát a hal szarvához kötötték, ő vontatta a túlélőket biztos helyre. Valójában a pikkelyekbe bújva maga Visnu öltött testet.

A hindu írások szerint mi most egy Vaskor kezdetét éljük. Az erények kikoptak, drámai romlás várható. Mit tehetünk hát? A hinduk szerint akkor a legkönnyebb fejlődni, amikor a legtöbb a szenvedés. Hiszen a szenvedés arra sarkall, hogy javítsunk a helyzetünkön.

HÖNYI E. KATALIN

Felhőlátta

A vízcseppek
felhőkből pottyantak le,
már többször is megjárták az eget.
Amikor bemerülök a tóba,
bugyborékokat vetnek bőrömön,
csevegnek az útjukról,
kérdzgetik egymást, hogy milyen volt
párává válni, leesni,
becsapódni, csobogni, hömpölyögni.
Tócsában, tengerben, felhőben úszom.

A sarkon fordulok

Ha egy kisebb bolygón lagnánk,
már rég észrevettem volna, hogy
amikor kifutok miattad a világból,
rögtön közelebb is érek hozzád,
pont annyi lépéssel közelebb,
mint amennyivel eltávolodtam.
Ha egy kisebb bolygón lagnánk
és kifutnál a világból miattam,
rögtön az összevezésünk után
már fel is bukkannál a kanyarban,
még ha a hosszabb úton érkeznél is.

CSONGOR ANDREA

Gyakran megugrik a tű

Olyan sokszor hallgatta már mami a kedvenc lemezét, hogy gyakran megugrik rajta a tű, ilyenkor újrazekdi a zenét, és játssza mindig vég nélkül. Mondtam maminak, hogy az életünk is foroghatna így, és akkor sose érne véget. De szerinte rémes lenne, hogy mindig ugyanúgy teljen el az élet. Ebben igaza lehet. Mert nem tudnám újraélni, hogy apa többé nem jött haza, és annyi fájdalom se férne újra a szívembe, mert már egyszer csordultig tele lett.

HAÁSZ JÁNOS

Sziszifuszik

Csak az számít, hogy ideértünk, gondolta Kisgabi, miközben igyekezett lihegését normál ritmusú légzéssé csillapítani.

Csak az számít, hogy vége van, gondolta Nagygabi, miközben a verejtéket törölgette a homlokáról.

Csak az számít, hogy jól érzik magukat, gondolta Öreggabi, s bár szúrt az oldala és sajgott a lába, mosolyogni próbált.

Napok óta másztak. Olyan régóta, hogy már el is felejtették, milyen nem mászni.

Mintha mászóvilágban élnének, ahol egyebet sem lehet tenni, csak mászni és mászni, kapaszkodni, húzódkodni, erőlködni, kinkeservvel jutni feljebb egy jottányival, könnyes szemmel, összeszorított foggal haladni előre, fától fáig, majd bokortól bokorig, végül kőtől kőig, egyre halkuló madáracsicsergésben, egyre erősödő didergésben, mind közelebb az éghez.

– Egy Ikarosz nevezetű ember egykor szárnyra kapott – mesélte Öreggabi. – De túl közel merészkedett a Naphoz, megolvadt a viasz, amivel a szárnyat összeragasztotta, és lezuhant.

– Ez butaság – jegyezte meg Nagygabi.
– Az ember saját erejéből nem tud repülni –
tette hozzá Kisgabi.

– Pláne nem közel a Naphoz –
akadályozta meg egy kétségbevonhatatlan
és cáfolhatatlan meglátással az esetleges
további vita lehetőségét Nagygabi.

Öreggabi elszontyolodott. Nem értik ezek a
gyerekek, miről beszél, és még csak azt sem
értik, mit nem értenek. Nagygabi látta jól,
hogyan ilyesmi jár a fejében, ahogyan az már az
öreg fejében szokott.

– Régen minden jobb volt – évődött
Öreggabival nevetve. Kisgabi felkacagott.

Öreggabi legyintett. Hiszen csak az számít,
hogyan jól érzik magukat, gondolta, s bár nem
akart csillapodni a szúrás az oldalában és
a lába is erősen sajgott, mosolyra húzta a
száját.

Csak az számít, hogy ideértünk, gondolta
Kisgabi, és elégedetten állapította meg,
hogyan lihegése normál ritmusú légzéssé
csillapodott.

Csak az számít, hogy vége van,
gondolta Nagygabi, miközben az utolsó
verejtékcsöppeket törölgette a homlokáról.

Nézelődtek a hegyről. Körbetekintettek.
Mintha lenne eleje és vége a világnak,
úgy tűnt. Mintha lenne pereme, széle. Ott,
ameddig a szem ellát.

Kis idő múlva elindultak. Lefelé.

Alig tettek pár lépést, azon kapták
magukat, hogy megint fölfelé kaptatnak.
Mintha mászóvilágban élnének, ahol egyebet
sem lehet tenni, csak mászni és mászni,

kapaszkodni, húzódkodni, erőlködni,
kínkeservvel jutni feljebb egy jottányival,
könnyes szemmel, összeszorított foggal
haladni előre, fától fáig, majd bokortól
bokorig, végül kőtől kőig, egyre halkuló
madáracsicsérgésben, egyre erősödő
didergésben, mind közelebb az éghez.
Miközben sosem jutnak közel. Miközben nem
is előre haladnak. Miközben újra kezdődik
minden.

– Nem értem – rázta a fejét Nagygabi.

– Hogy lehet ez? – csodálkozott Kisgabi.

– Bármilyen megtörténhet – kesergett
Öreggabi. – Egy Sziszifusz nevű embert arra
ítéltek réges-régen, hogy hatalmas követ
görgessen föl egy hegyre. Amikor fölért
a csúcsra, a kő legurult, és Sziszifusz
újra föl kellett görgetnie. Újra és újra, az
idők végezetéig. Mintha végeérhetetlen
körforgásban ragadt volna.

– Ez is egy buta mese csak – mondta
halkan Kisgabi.

– Senki nem bírta volna – egészítette ki
Nagygabi.

Nem, valóban nem, gondolta Öreggabi,
bár úgy rémlett, sokadszorra vágnak neki a
hegynek, s valahányszor a csúcsra érnek,
ahelyett, hogy leereszkedhetnének, újra
fölfelé kell küszködniük. Föl és le helyett föl
és föl és föl és föl és föl... Újra és újra, az
idők végezetéig.

BENE ZOLTÁN

Pénzforgás

Veszek ki pénzt a bankautomatából,
a piacon gyümölcsért otthagynom,
de mind megromlik egyszer önmagától,

ezt sajnos nem vonhatjuk le az árból,
ezért másnapra mindet befalom.
Veszek ki pénzt a bankautomatából,

ki sok pénzt elkölt, arra jobb, ha rászól
a lassúság, e boldog csiganyom.
De mind megromlik egyszer önmagától,

mit tévesen gondoltam a világról:
az is forgás, hogyha gondolkodom.
Veszek ki pénzt a bankautomatából.

Sajnos, semmi sem lesz jobb önmagától,
az elszántság a legnagyobb vagyon.
De mind megromlik egyszer önmagától,

a frissességben a tegnap meggától,
ezért jobb is, hogyha továbbadom.
Veszek ki pénzt a bankautomatából,
de mind megromlik egyszer önmagától.

VÖRÖS ISTVÁN

Papírforgó

Az estike
este nyílik.
A borongó
ősszel terem.
Mint a pörgő
papírforgót,
csukott szemmel
felismerem.

Méhszárny-vékony
propeller zúg,
szitakötő
motort járat.
Mint a lepke
(csetlő-botló)
megkerül még egy
fűszálat.

Bánatvirág
(szóban forgó)
harmadnapon
kész az útra;
mint a pitypang
bóbitáját,
viszi a szél...
messze fújja!

BÚTH EMÍLIA

BENEDEK VIRÁG rajzai

A madarak fönn, én lenn

Lemegy a nap, feljön a hold,
ez a nap is elmúlt, csak volt.
Mindegy, mikor, rég vagy nemrég
történt, megőrzi az emlék.

Elfogy a hold, fölkel a nap,
ami ma volt, most már tegnap,
madarak lakják az eget,
én a földön lépegetek.

Tegnap tél volt, ma tavasz van,
öröm fénylik a szavakban,
a nyár után megjön az ősz,
de sokáig az sem időz.

Ma ifjú vagy, holnap öreg,
jaj, csak az van, ami lehet.
Ma még itt vagy, holnap máshol,
valakinek majd hiányzol.

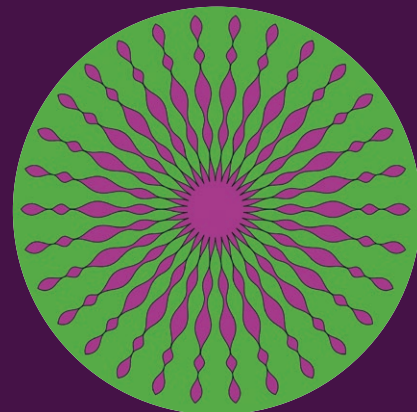
FECSCKE CSABA

Körbe-körbe karikába

Ebben a lapszámban a **körforgás** különféle típusairól és megjelenési formáiról olvashattál.

Kíváncsiak vagyunk: számodra mit jelent ez a kifejezés? Kivel állnál egy körbe, és miért? És a kör részeként mit tennél? Mire használnád a közös erőtetket?

Várjuk a kreatív, váratlan és érdekes megoldásokat, alkotásokat, illetve az azokról készített filmes, fotós, rajzos dokumentációt a szerkesztőség elektronikus [info@szitakoto.com] vagy postacímén **2023. november 4-ig**.

A leggondosabb, legötletesebb munkák alkotóit megjutalmazzuk!

